

Містерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**В. О. Боняк, І. А. Сердюк,
Л. М. Сердюк, Т. О. Жеглінська**

**ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА.
ЗБІРНИК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ
(Частина II)**

Навчально-методичний посібник

Дніпро
2020

УДК 340
Т 338

*Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ (протокол № 3 від 19 листопада 2020 р.)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Бочаров Д. О. – ректор Університету митної справи та фінансів, кандидат юридичних наук, доцент;

Логвиненко Б. О. – професор кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор.

Т 338 Теорія держави і права. Збірник тестових завдань. Частина II : навч.-метод. посібник. / В. О. Боняк, І. А. Сердюк, Л. М. Сердюк, Т. О. Жеглінська. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 120 с.

ISBN 978-617-8032-09-8

Навчально-методичний посібник підготовлено відповідно до програми навчальної дисципліни «Теорія держави і права» й із урахуванням сучасних досягнень юридичної науки, плюралізму підходів до праворозуміння, еволюції поглядів на виникнення, функціонування та розвиток держави і права, а також юридичної практики. Його зміст складають тестові завдання, що у формі логічно-істинних та хибних суджень відображають теоретичні положення про сутність державно-правових явищ, загальні закономірності їх виникнення, функціонування та розвитку.

Пропоновані тестові завдання були апробовані в освітньому процесі ДДУВС, що здійснювався із використанням дистанційної форми навчання.

Видання розраховано на здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, усіх, хто цікавиться питаннями, що складають предмет вивчення теорії держави і права.

ISBN 978-617-8032-09-8

© Автори, 2020
© ДДУВС, 2021

ЗМІСТ

Передмова	4
Методичні поради щодо розв'язання тестових завдань	5
Рекомендована література	6
ТЕМА 9. Поняття та сутність права	17
ТЕМА 10. Норми права в системі регулювання суспільних відносин	23
ТЕМА 11. Норми права	28
ТЕМА 12. Правоутворення та форми (джерела) права	39
ТЕМА 13. Правові відносини	47
ТЕМА 14. Юридичні факти	55
ТЕМА 15. Система права і система законодавства	63
ТЕМА 16. Реалізація норм права	71
ТЕМА 17. Тлумачення норм права	78
ТЕМА 18. Правова поведінка	86
ТЕМА 19. Юридична відповідальність	93
ТЕМА 20. Законність, правопорядок і дисципліна	98
ТЕМА 21. Правова свідомість і правова культура	103
ТЕМА 22. Правове регулювання та його механізм	108
ТЕМА 23. Правові системи світу	113

ПЕРЕДМОВА

Навчально-методичне видання розроблено відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни «Теорія держави і права».

Процес пізнання державно-правової матерії і власне сам процес правничої освіти починається з вивчення теорії держави і права, що дозволяє сформуванню у здобувачів вищої освіти базові знання про сутність держави і права, найбільш загальні закономірності виникнення, розвитку та функціонування правових і державних явищ і процесів, опанувати систему вихідних для всієї юридичної науки категорій і сформуванню на цій основі вміння і навички правильного тлумачення та застосування норм права.

Важливе значення в освітньому процесі мають засоби діагностики знань здобувачів вищої освіти. Одним із таких є предметно орієнтовані тестові завдання з навчальної дисципліни «Теорії держави і права», за результатами виконання яких визначається рівень сформованості теоретичних знань та здобутих студентами (курсантами) практичних навичок.

Тож пропонована користувачеві частина II навчально-методичного посібника містить тестові завдання з теорії права, що охоплюють 15 тем навчального курсу та можуть бути використані як дидактичний засіб для здобуття та перевірки засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних знань, а також формування у них практичних навичок юридичної діяльності.

Розв'язання вміщених у посібнику тестових завдань сприятиме також поглибленому вивченню здобувачами вищої освіти окремих проблемних питань навчального курсу і, як наслідок, – підвищенню рівня їхньої правосвідомості.

Такий підхід до складання тестових завдань дозволяє визначити, що студент (курсант) знає, розуміє, як він орієнтується у навчальному матеріалі, як він оволодів категоріальним апаратом правничої науки, наскільки готовий до опанування галузевих юридичних дисциплін.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Здобувачеві вищої освіти необхідно зважити на той факт, що з-поміж навчально-методичних матеріалів, які забезпечують освітній процес, збірнику тестових завдань відводиться не основна, а допоміжна роль. Тому розв'язанню тестових завдань має передувати опанування теоретичних питань, передбачених планом семінарських занять. При цьому джерелом для отримання необхідної правової інформації мають стати підручники та навчальні посібники з дисципліни «Теорія держави і права», а також різноманітні наукові видання (монографії, наукові статті тощо). Лише після їх опрацювання здобувачеві вищої освіти раціонально й доцільно звернутися до тестових завдань для подальшого самоконтролю здобутих знань.

Пропоновані тести є завданнями закритої форми з чотирма варіантами відповіді, з яких правильною є лише одна.

Тестові завдання різняться за своїм змістом і торкаються:

- 1) визначення змісту й обсягу загальнотеоретичних категорій;
- 2) з'ясування сутності правових явищ;
- 3) визначення співвідношення загальнотеоретичних понять;
- 4) з'ясування видової приналежності явищ правової реальності;
- 5) закріплення окремих теоретичних положень, що характеризують явища правової дійсності в національному законодавстві України.

Саме цим зумовлені термінологічні особливості формулювання як теоретичних завдань, так і пропонованих варіантів відповідей.

Розв'язання тестових завдань має здійснюватися здобувачем вищої освіти з урахуванням точного значення таких категорій формально-логічного мислення, як:

- 1) поняття – форма абстрактного мислення, що відображає предмети і явища в їх суттєвих ознаках;
- 2) зміст поняття – сукупність його суттєвих ознак;
- 3) обсяг поняття – це множина елементів, які мисляться в понятті;
- 4) судження – форма мислення, в якій стверджується або заперечується зв'язок між предметом та його ознакою, відношення між предметами або факт існування предмету.

Здобувачеві вищої освіти спочатку необхідно розв'язати тестові завдання для здобуття та перевірки засвоєння ним теоретичних знань, а вже потім переходити до завдань, які забезпечують формування у нього практичних навичок юридичної діяльності. При цьому слід пам'ятати, що кожна допущена помилка є прогалиною в знаннях, яку необхідно якнайшвидше усувати шляхом повторного, більш ретельнішого

опрацювання навчального матеріалу.

У разі неможливості самостійного опанування теоретичних положень, відображених у тестових завданнях, здобувачеві вищої освіти рекомендовано звернутися за консультацією до науково-педагогічних працівників кафедри.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основні нормативні акти:

1. Конституція України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 22 трав. 2019 р.: . Київ: Паливода А.В. 2019. 76 с.
2. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990. Відомості Верховної Ради України. 1990. № 3. Ст.429
3. Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 № №3477-IV (зі змінами та доповн.).Офіційний вісник України. 2006. № 12. Ст. 792.

Підзаконні нормативно-правові акти:

1. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності: Указ Президента України від 10.06.1997 р. № 503197. Офіційний вісник України. 1997. № 24. С. 11–12.

Рішення Конституційного Суду України:

1. Рішення Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення ч. 3 ст. 21 Кодексу законів про працю України (справа про тлумачення терміна «законодавство» № 12-рп/98 від 9.07.1998 р. Конституційний Суд України: Рішення. Висновки.1997-2001. Книга 1. Відповід. ред. П. Б. Євграфов. Київ : Юрінком Інтер, 2001. 512 с.
2. Рішення Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення положення ч. 1 ст. 58 Конституції України № 1-рп/99 від 9.02.1999 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-99>

Підручники:

1. Загальна теорія держави і права: підручник / Цвік М. В. та ін.; за ред. О. В. Петришина. Харків: Право. 2009. 584 с.
2. Загальна теорія права: підручник / за заг. ред. М. І. Козюбри. Київ: Ваіте. 2016. 392 с.
3. Сухонос В. В. Теорія держави і права : підручник. Суми :

Університетська книга. 2018. 544 с.

4. Теорія держави і права: підручник / О. В. Петришин та ін. Харків: Право. 2015. 368 с.

5. Теорія держави і права: підручник. Вид. 3-тє переробл. і допов. / Ю. А. Ведерніков та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017; Ліра ЛТД. 480 с.

Навчальні посібники та інші методичні матеріали:

1. Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності : навч. посіб.. Вид. 2-ге переробл. і допов. / за ред. В. О. Боняк. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2018. 263 с.

2. Теорія держави і права : методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять (для студентів 1 курсу денної форми навчання юридичного факультету) / Кол. авт. ; за заг. ред. д.ю.н., проф. Л. Р. Наливайко. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 228 с.

3. Кириченко В. М., Кириченко Ю. В., Соколенко Ю. М. Політико-правова система України : підручник. Київ : Центр учбової літератури. 2019. 304 с.

4. Малишев Б. В., Москалюк О. В. Застосування норм права: навч. посіб. Київ: Реферат, 2010. 260 с.

5. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: навч. посіб. Вид. 10-те, доп. Львів : Край, 2008. 224 с.

6. Теорія та практика правозастосування у тестових завданнях : навчальний посібник / за заг. ред. Л. Р. Наливайко. Київ: Хай-Тек Прес, 2017. 316 с.

7. Теорія держави та права : навч. посіб. / Є. В. Білозьоров та ін.; за заг. ред. С. Д. Гусарєва, О. Д. Тихомирова. Київ : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.

8. Теорія держави і права в тестових завданнях [Текст] : навч. посіб. / колектив авт.-[уклад.: Наливайко Л. Р. та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Наливайко Л. Р. ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро : ДДУВС, 2018. 715 с.

9. Тетарчук І., Дяків Т. Теорія держави і права : навч. посіб. для підготовки до іспиту. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 194 с.

Монографії та інші наукові видання:

1. Берман Г. Дж. Западная традиция права: эпоха формирования / Пер. с англ. 2-е изд. Москва: Изд-во МГУ: Издательская группа ИНФРА М НОРМА. 1998. 624 с.

2. Бобровник С. В. Компромiс i конфлікт у праві: антрополого-комунікативний підхід до аналізу. Київ.: Видавництво «Юридична

думка», 2011. 384 с.

3. Боняк В.О. Органи охорони правопорядку України в сучасному вимірі: конституційно-правовий аспект: монографія Дніпропетровськ: Ліра, 2015. 372 с.

4. Боняк В. О. Поняття конституційно-правової норми та її роль у механізмі організації та функціонування органів охорони правопорядку України. Конституційно-правові академічні студії. 2016. Вип. 1. С. 34–47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/крас_2016_1_7. (дата звернення 21.06.2019).

5. Боняк В.О. Термінологічна невизначеність категорії, що відображає можливості людини, необхідні для її існування та розвитку. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*: Науковий журнал. 2018. Спеціальний випуск №3 (94) «Права людини : методологічний, гносеологічний та онтологічний аспекти». С. 18–22.

6. Боняк В. О. Поняття «норма права» в сучасній правничій науці. *Право і суспільство*. 2018. №3–1. С. 15–18.

7. Боняк В. О. Юридичний факт: поняття та його роль у механізмі конституційно-правового регулювання організації та функціонування органів охорони правопорядку України *Eurasian Academic Research Journal*. 2016. №1(01). С. 15–21.

8. Бостан С. К. Форма правління сучасної держави: проблеми історії, теорії, практики. Монографія. Запоріжжя: Юридичний ін-т, 2005. 540 с.

9. Бочаров Д. О. Правозастосовча діяльність: поняття, функції та форми: проблем. лекції; Держ. мит. служба України, Акад. мит. служби України. Д., 2006. 74 с.

10. Бочаров Д. О. Про місце доказового права у системі права. *Право України*. 2003. № 2. С. 30–34.

11. Бочаров Д. О. Функціонування доказів як семіозис: від фактичних даних до фактів *Право України*. 2012. № 7. С. 127–133.

12. Бочаров Д. О. Юридичний доказ як динамічна знакова конструкція. *Право України*. 2011. № 2. С. 186–192.

13. Ведерніков Ю. А. Правоохоронна діяльність в Україні: теоретико-правовий аспект / Ю. А. Ведерніков, А. М. Кучук; Ун-т сучасних знань. Київ.: Знання України, 2009. 219 с.

14. Власов Ю. Л. Проблеми тлумачення норм права: монографія. Київ.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. 180 с.

15. Вопленко Н. Н. Правоприменительная практика: понятие, основные функции / Н. Н. Вопленко, А. П. Рожнов. Волгоград: Изд-во

Волгоградского государственного ун-та, 2004. 205 с.

16. Вступ до теорії правових систем / За заг. ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко: монографія. Київ: Юрид. думка, 2006. 432 с.

17. Гаєк Ф. А. Конституція свободи: пер. з англ. Львів: Літопис, 2004. 556 с.

18. Головатий С. Верховенство права : монографія : у 3 кн. Київ : Фенікс, 2006. LXIV; 1747 с.

19. Головатий С. «Верховенство закону» versus «верховенства права»: філологічна помилка, професійна недбалість чи науковий догматизм? Вісник Академії правових наук України. 2003. - № 2(33) № 3(34). С 96–113.

20. Головченко В. В. Правозастосування і захист прав людини в суверенній Україні : монографія / В. В. Головченко, О. В. Головченко. Чернігів : Лозовий В.М., 2012. 327 с.

21. Губаєва Т. В. Язык и право. Искусство владения словом в профессиональной юридической деятельности. Москва.: Норма, 2004. 160 с.

22. Гусарєв С. Д. Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти. Київ.: Знання, 2005. 375 с.

23. Грицай І.О. Механізм забезпечення принципу гендерної рівності: теорія та практика: монографія. Київ: Хай-Тек Прес, 2018. 470 с.

24. Гьофе О. Демократія в епоху глобалізації: Пер. з нім. Київ.: ППС 2002, 2007. 436 с.

25. Давид Р., Жоффре-Спинози К. Основные правовые системы современности: Пер. с франц. Москва: Междунар. отношения, 1996. 400 с.

26. Дідич Т. О. Правоутворення в Україні: теоретико-правові та практичні аспекти : Монографія Київ. : Видавництво Ліра-К, 2017. 492 с.

27. Дворкін Р. Серйозний погляд на права: Пер. з англ. Київ,: Основи, 2000. 519 с.

28. Дія права. Інтегративний аспект: монографія / Кол. авторів; Відп. ред. Н. М. Оніщенко. Київ.: Видавництво «Юридична думка», 2010. 360 с.

29. Завгородній В. А. Вплив практики Європейського Суду з прав людини на правозастосовну діяльність в Україні. Юридичний науковий електронний журнал, 2017. № 5. С. 10–14.

30. Завгородній В. А. Правова природа рішень Європейського Суду з прав людини. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція, 2015. №15. Том.1. С. 19–22.

31. Завгородній В. А. Правові акти Європейського Суду з прав людини: види, юридичні наслідки та значення. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2016. № 40. С. 144–150.
32. Заєць А. П. Правова держава в контексті новітнього українського досвіду. Київ.: Парламентське видавництво, 1999. 247 с.
33. Зайчук О. В. Правовая система США (историко-теоретический анализ). Київ: Наукова думка, 1992. 136 с.
34. Законність: теоретико-правові проблеми дослідження та впровадження. Київ.: Юстиніан, 2004. 215 с.
35. Законодавство: проблеми ефективності. Київ.: Наукова думка, 1995. 228 с.
36. Ильин И. А. О сущности правосознания. Москва., 1993. 235 с.
37. Карташов В. А. Система систем. Очерки общей теории и методологии. Москва.: Юристъ, 1995. С. 69.
38. Кашанина Т. В. Происхождение государства и права. Современные трактовки и новые подходы: Учебное пособие. Москва., Высшая школа., 2004. 325 с.
39. Кашанина Т. В. Юридическая техника. 2-е изд. М.: Норма, ИНФРА Москва., 2011. 496 с.
40. Кельзен Г. Чисте правознавство: 3 дод.: Проблема справедливості: Пер. з нім. Київ: Юніверс, 2004. 496 с.
41. Керимов Д. А. Методология права (предмет, функции, проблемы философии права). 2-е изд. Москва.: Аванта, 2001. 560 с.
42. Кленнер Г. От права природы к природе права / Пер. с нем. Т.Б. Бекназар-Юзбашева; Под ред. Б. А. Куркина. Москва.: Прогресс, 1988. 317 с.
43. Коваленко А. И. Правовое государство : концепции и реальность. Москва., 1993. 78 с.
44. Ковлер А. И. Исторические формы демократии: проблемы политико-правовой теории. Москва., 1990. 256 с.
45. Кодифікація законодавства України: теорія, методологія, техніка / Ю. С. Шемшученко, О. І. Ющик, Л. М. Горбунова, М. О. Теплюк, Л. В. Гульченко, В. І. Риндюк; за заг. ред. О. І. Ющика. Парламентське вид-во, 2007. 208 с.
46. Козловський А. А. Право як пізнання: вступ до гносеології права. Чернівці, 1999. 295 с.
47. Колодій А. М. Принципи права України. К. Юрінком Інтер, 1998. 208 с.
48. Коробка В. Н. Деформация профессионального правосознания следователей и пути ее устранения: Научная монография. Ростов н/Д.:

Изд-во «НМЦ «Логос», 2000. 209 с.

49. Кучук А. М. Основи теорії правового поліцентризму : монограф. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 312с.

50. Кучук А. М. Сучасна парадигма методології правознавства. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2007. № 4. С. 46-52.

51. Кучук А. М. Теорія держави і права: сучасний стан і перспективи розвитку. Підприємництво, господарство і право. 2010. № 5. С. 3–6.

52. Кучук А. М. Правовий поліцентризм і розуміння права. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2010. № 3. С. 105–111.

53. Кучук А. М. Методологія правознавства як фактор ефективного державотворення. Право і суспільство. 2010. № 6. С. 33–36.

54. Кучук А. М. Модуси громадянського суспільства і правової держави: Україна та Європа. Право і суспільство. 2011. № 3. С. 20–23.

55. Легка О. В. Реалізація норм права: теоретико-правові аспекти. Право і суспільство. 2012. № 1. С. 30–33.

56. Легка О. В. Юридична техніка законодавчих та правозастосовних актів. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2012. № 1. С.101–107.

57. Ллойд Д. Идея права: Пер. с англ. Москва.: Югона, 2002. 416 с.

58. Лилак Д. Колізія і конкуренція законів. Право України. 2001. № 4. С. 18–20.

59. Мамай Е. А. Эффективность правоприменительных процедур: (теория, практика, техника) : монография; под науч. ред. В. А. Толстика. Москва. : Юрлитинформ, 2012. 221 с.

60. Матат Ю. До питання застосування правоположень з метою подолання прогалин у законодавстві. Часопис Київського університету права. 2012. № 1. С. 87-91.

61. Матвеева Л. Правозастосовчі акти та акти тлумачення права. Міжнародна поліцейська енциклопедія: у 10 т. Відп. ред. Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. Київ.: Ін Юре, 2003. Т. 1 С. 798–800.

62. Методика правозастосування / Р. Циппеліус. Київ.: ТОВ «ВО «Юстініан»», 2016. 192 с.

63. Наливайко Л. Р. Державний лад України: теоретико-правова модель : монографія. Л. Р. Наливайко. Харків. : Право, 2009. 600 с.

64. Оборотов Ю. Н. Традиции и новации в правовом развитии.

Одесса, 2001. 157 с.

65. Олійник А. Ю. Конституційно-правовий механізм забезпечення основних свобод людини і громадянина в Україні: монографія. Київ.: Алерта, КНТ, Центр навчальної літератури, 2008. 472 с.

66. Оніщенко Н.М. Правова система і проблеми теорії. Київ.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. 352 с.

67. Онопенко П. В. Правоохоронні функції держави Україна Київ.: «Варта», 2003. 128 с.

68. Орлова О. О. Теорії походження держави: поняття, різні підходи, представники. Держава і право: історія, теорія, практика: Науковий методичний щорічник кафедри теорії та історії держави та права. Випуск 1. 2003. С. 145–152.

69. Орлова О. О. Шляхи вдосконалення правового виховання населення. Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Спецвипуск. Київ.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України 2005. С. 181–187.

70. Орлова О. О. Механізм правового виховання. Вісник Луганської академії внутрішніх справ МВС України. № 4. 2005. С. 57-65.

71. Орлова О. О. Сутність правового мислення. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2013. Вип. 21. Ч. 2. С. 56–59.

72. Орлова О. О. Правові аспекти гендеру в Україні. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2014. №2. С. 38-43.

73. Пархоменко Н. М. Договір у системі форм права України. Київ.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2000. 184 с.

74. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): монографія. Харків. : Право, 2008. 240 с.

75. Правові системи сучасності. Глобалізація. Демократизм. Розвиток. / В. С. Журавський, О. В. Зайчук та ін.; За заг. ред. В. С. Журавського. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ.: Юрінком Інтер, 2003. 296 с.

76. Протасов В.Н. Что и как регулирует право. Москва: Мысль, 1995. 95 с.

77. Радбрух Г. Елементарний курс філософії права. Філософія права : Пер. з нім. Київ. : Тандем, 2006. С. 137-247.

78. Свобода і закон / Бруно Леони: Пер. з англ. В. Кашкина под ред. А. Куряева. М : ИРИСЭН, 2008. 308 с.

79. Сердюк І. А. Вживання термінів «правовідношення» та «правовідносини» в науковій і навчальній юридичній літературі. Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ: Збірник наукових праць. 2004. № 4. С. 84-87.

80. Сердюк І. А. Державна влада у співвідношенні з політичною владою в аспекті теорії правовідносин. Науковий вісник Дніпропетровського університету внутрішніх справ: Збірник наукових праць. 2008. № 4. С. 52–63.

81. Сердюк І. А. Методологічний аналіз інтерпретацій понять «суб'єктивне юридичне право» та «суб'єктивний юридичний обов'язок». Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ: Збірник наукових праць. 2005. № 3. С. 113-123.

82. Сердюк І. А. Методологічний аналіз сучасних інтерпретацій поняття «джерело права». Науковий та методичний щорічник Дніпропетровського інституту внутрішніх справ: Збірник наукових праць. 2003. № 1 С. 113–116.

83. Сердюк І. А. Методологічний аналіз сучасних інтерпретацій поняття «об'єкт правовідносин». Науковий вісник Дніпропетровського університету внутрішніх справ: Збірник наукових праць. 2008. № 1. С. 45-57.

84. Сердюк І. А. Особливості юридичного змісту правоохоронних відносин. Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ: Збірник наукових праць. 2005. № 4. С. 63-74.

85. Сердюк І. А. Поняття, види та вплив юридичних фактів на динаміку правоохоронних відносин. Науковий вісник Дніпропетровського університету внутрішніх справ: Збірник наукових праць. 2007. № 1. С. 6-23.

86. Сердюк І. А. Поняття правоохоронних відносин та їх співвідношення з поняттями «охоронні правовідносини» та «правозахисні відносини». Науковий вісник Дніпропетровського університету внутрішніх справ: Збірник наукових праць. 2007. № 3. С. 53–63.

87. Сердюк І. А. Сучасна парадигма дослідження поняття «правовідносини». Науковий вісник Дніпропетровського університету внутрішніх справ: Збірник наукових праць. 2009. № 3. С. 64-75.

88. Сердюк І. А. Юридичні факти у співвідношенні з правовими презумпціями, правовими преюдиціями й юридичними фікціями та їхній вплив на динаміку правоохоронних відносин. Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Спецвипуск. Київ.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. 2005. С. 315-326.

89. Сердюк І. А. Акт безпосередньої реалізації норм права: поняття, особливості та види. Науково-теоретичний журнал «Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка». 2016. № 2. С. 22-29.

90. Сердюк І. А. Методологічний аналіз сучасних інтерпретацій поняття «застосування норм права». Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Дніпропетровськ, 2010. № 3 (49). С. 124-130.

91. Сердюк І. А. Термінологічна невизначеність категорії «тлумачення» в аспекті розкриття змісту об'єктивного права. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Дніпропетровськ, 2014. № 1 (69). С. 44-56.

92. Сердюк І. А. Методологічний аналіз інтерпретацій поняття «тлумачення норм права». Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Дніпропетровськ, 2014. № 3 (71). С. 35-42.

93. Сердюк І. А. Методологічний аналіз інтерпретацій поняття «правовий акт». Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Дніпропетровськ, 2016. № 1 (80). С. 76-83.

94. Сердюк І. А. Вживання термінів «правовий акт» і «юридичний акт» в сучасній юридичній науці. Юридичний науковий електронний журнал. 2016. № 3. URL: : [http:// www.lsej.org.ua](http://www.lsej.org.ua). (дата звернення 20.06.2019).

95. Сердюк І. А. Класифікація правових актів: аналіз існуючих та нові підходи. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Дніпро, 2016. № 2. С. 87-94.

96. Сердюк І. А. Поняття та особливості акта застосування норм права Науково-теоретичний журнал «Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка». 2016. № 4. С. 43-51.

97. Сердюк І. А. Реалізація норм права: питання термінологічної визначеності та змістовної наповненості. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Дніпро. 2018. № 1. С. 76-82.

98. Сердюк І. А. Пліуралізм підходів до визначення кількісного аспекту стадій правозастосовного процесу. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Дніпро, 2018. № 2. С. 69–75.

99. Сердюк І. А. Норма права, правова норма і юридична норма: співвідношення понять. Науковий вісник Дніпропетровського

державного університету внутрішніх справ. 2012. № 1. С. 129-136.

100. Сердюк О. В. Соціологічний підхід у сучасному правознавстві: пізнання соціальності права. Монографія. Харків : Яшма, 2007. 320 с.

101. Систематизація законодавства України: проблеми та перспективи вдосконалення. Київ.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. 220 с.

102. Скрипнюк В. Політико-правові принципи організації та функціонування державної влади в Україні. Право України. 2002. № 5. С.3-8.

103. Скрипнюк О. В. Соціальна, правова держава в Україні: проблеми теорії та практики. До 10-річчя незалежності України. Монографія. Київ.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2000. 600 с.

104. Соловійов О. В. Міжнародні договори та міжнародно-судова практика їх застосування як джерела національного права (за матеріалами застосування в Україні Європейської конвенції з прав людини та практики Стразбурзького суду). Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування Національної академії правових наук України / Редкол. : П. М. Рабінович (голов. ред.) та ін. Серія І. Дослідження та реферати. Вип. 26. Київ : АОК, 2012. 164 с.

105. Серьогіна С. Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики : монограф. / С. Г. Серьогіна. Харків : Право, 2011. 768 с.

106. Сухонос В. Суверенітет як територіальний вимір держави постіндустріального суспільства. Підприємництво, господарство і право. 2003. № 3. С. 75-76.

107. Сухонос В. Форма державно-територіального устрою: термінологія, класифікація та характеристика в постіндустріальну епоху. Підприємництво, господарство і право. 2003. № 1. С. 65–68 .

108. Талдикін О. В. Нетократія як черговий фактор кризи інституту національної держави: передумови виникнення. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2012. № 1. С. 136-149.

109. Телешун С. О. Державний устрій України: Проблеми теорії і практики. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000. 318 с.

110. Тихомиров Ю. А. Правоприменение: теория и практика : монографія. Н. Т. Вишневская и др.; отв. ред. Ю. А. Тихомиров. М.: Формула права, 2008. 431 с.

111. Тодика Ю. М. Тлумачення Конституції і законів України:

теорія та практика: Монографія. Харків.: Факт, 2001. 328 с.

112. Толстик В. А. Системное толкование норм права / В.А. Толстик, Н.Л. Дворников, К.В. Каргин. Москва.: Юриспруденция, 2010. 136 с.

113. Уваров В. Г. Застосування практики Європейського Суду з прав людини та норм міжнародно-правових актів в удосконаленні кримінального судочинства України : монографія. В. Г. Уваров ; за заг. ред.. д-ра юрид. наук В. М. Тертишника. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2012. 268 с.

114. Фрицький Ю. О. Державна влада в Україні: становлення, організація, функціонування: монограф. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2006. 360 с.

115. Фуллер Лон Л. Мораль права: Пер. з англ. Київ.: Сфера, 1999. 232 с.

116. Харт Л. А. Концепція права: Пер. з англ. Київ.: Сфера, 1998. 236 с.

117. Устименко О. С. Загальнотеоретична характеристика основних наукових концепцій походження держави. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія юридична науки. Випуск 2. Том 1. 2017. С. 25-28.

Інтернет-ресурси:

1. www.nbuv.gov.ua/ – офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського;

2. www.mvs.gov.ua/ – офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України;

3. www.un.org/ru/documents/decl_conv – офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй.

4. www.zakon.rada.gov.ua. – офіційний сайт Верховної Ради України

5. www.yahoo.com – сайт пошуковий

6. www.google.com – сайт пошуковий

7. www.meta-ukraine.com – сайт пошуковий

8. Підручники онлайн URL: <http://textbooks.net.ua/content/section/29/35/>

9. Портал «Право Украины»: URL: <http://pravo-ukraine.org.ua/resyrsi/biblioteka/sravnitelnoe-pravovedenie/6869-porivnyalne-pravoznavstvo-pidruchnik-sajidov-a-x>

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Тема 9. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ПРАВА

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

праворозуміння, об'єкт праворозуміння, суб'єкт праворозуміння, зміст праворозуміння, право, об'єктивне право, позитивне право, суб'єктивне право, нормативне праворозуміння, широке розуміння права, історична школа права, природне право, психологічне праворозуміння, соціологічне праворозуміння, моральне праворозуміння, ознаки права, регулятивна функція, охоронна функція, виховна функція, принципи права, принципи правотворчості, принципи правозастосування, міжгалузеві принципи права, галузеві принципи права, принципи інститутів права.

Тестові завдання для здобуття та перевірки засвоєння теоретичних знань

1. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності «наукова категорія, що відображає процес і результат розумової діяльності, спрямованої на пізнання права, його оцінку, а також відношення до нього як до цілісного соціального явища»?

- а) правоутворення;
- б) праворозуміння;
- в) правоінтерпретація;
- г) правозастосування.

2. У межах якого підходу до праворозуміння постулюються такі ідеї: «вихідна форма буття права – суспільна свідомість; право – не тексти закону, а система ідей про загальнообов'язкові норми, права, обов'язки, заборони, природні умови їх виникнення та реалізації, порядок і форми захисту, що існує в суспільній свідомості та орієнтована на моральні цінності суспільства. При такому підході право і закон розмежовуються, першість віддається праву як нормативно закріпленій справедливості, а закон розглядається як його форма, покликана відповідати праву як його змісту»?

- а) нормативістського;
- б) соціологічного;
- в) аксіологічного;
- г) психологічного.

3. У руслі якої концепції французьким теоретиком права П'єром Сандевуаром сформульовано таке визначення поняття право: «сукупність норм і приписів, які видаються державними органами або санкціонуються ними, що регулює відносини між людьми та групами людей в конкретному політичному суспільстві і яка має на меті створення єдиного загального соціального порядку в межах цього суспільства»?

- а) природно-правової;
- б) соціологічної;
- в) психологічної;
- г) нормативістської.

4. У межах якого підходу до праворозуміння постулюються такі ідеї: «вихідною формою буття права є правовідносини; право – це порядок суспільних відносин як результат правомірної поведінки людей; при такому підході правом визнається його функціонування, реалізація, «дія» в житті – в суспільних відносинах, що склалися або складаються, а не його буття у формі закону чи інших нормативно-правових актів; основним джерелом права, виходячи з цього підходу, є правовий прецедент, тобто рішення судового чи адміністративного органу держави з конкретної справи, що є обов'язковим при вирішенні аналогічних справ у майбутньому»?

- а) соціологічного;
- б) аксіологічного;
- в) нормативістського;
- г) психологічного.

5. Який тип праворозуміння постулює ідею про визнання правом справедливої міри свободи і рівності?

- а) психологічний;
- б) нормативістський;
- в) аксіологічний;
- г) лібертарний.

6. Який тип праворозуміння характеризує таке судження Д. Керимова: «Право – і генетично, і функціонально, і з погляду свого розвитку – це певна система суспільних відносин, природа яких має

правовий характер, що об'єктивно запрограмовані як правові»?

- а) аксіологічний;
- б) психологічний;
- в) нормативістський;
- г) соціологічний.

7. У межах якого підходу до праворозуміння Л. Петражицьким сформульовано такі судження про природу правових феноменів: «Специфічна природа явищ права, моральності, естетики, їх відмінність одне від одного та інших переживань, коріниться не у сфері інтелектуального, а у сфері емоційного, імпульсивного.

Ми під правом у смислі особливого класу реальним феноменів будемо розуміти ті етичні переживання, емоції яких мають атрибутивний характер»?

- а) психологічного;
- б) соціологічного;
- б) аксіологічного;
- в) нормативістського.

8. Який тип праворозуміння характеризують такі ідеї Д. Остіна:

«1) позитивними в суворому сенсі слова вважаються закони, що передбачають покладання обов'язків і спричиняють певні, у тому числі негативні, наслідки у вигляді законного заподіяння шкоди правопорушникам;

2) норма отримує юридичний характер лише тоді, коли суб'єкт суверенних владних повноважень (людини чи Бог) володіє можливостями надавати їй зобов'язуючу силу примусу під загрозою заподіяти шкоду порушнику цієї норми;

3) санкції, встановлені позитивним законом, мають одночасно і юридичний, і політичний характер, оскільки вони реалізуються на практиці певною політичною спільнотою у примусовому порядку. Право – наказ суверена, який встановлює обов'язки і знаходить гарантії їх реалізації у політичних (державних) санкціях;

4) природні та невідчужувані права, будь-які інші конструкції, що визнають існування більш розумного права і держави та являють собою еталон для порівняння, є правовими фікціями»?

- а) позитивістський;
- б) соціологічний;
- в) аксіологічний;
- г) психологічний.

9. У межах якого підходу до праворозуміння Д. Керимовим

сформульовано такі судження, що розкривають зміст права: «в поняття права включаються, по-перше, правові принципи, тобто усталені основи правової свідомості та головні напрямки правової політики; по-друге, правові приписи, що мають як нормативний, так і ненормативний характер; по-третє, правові дії, що безпосередньо реалізують правові принципи і приписи, втілюють їх у реальну дійсність, у правову сферу життєдіяльності суспільства»?

- а) широкого розуміння права;
- б) соціологічного;
- б) аксіологічного;
- в) нормативістського.

10. Зміст якої суттєвої ознаки поняття об'єктивного права розкриває таке судження: по-перше, правові норми знаходять свою зовнішню форму вираження й закріплення в письмових джерелах права; по-друге, текст правових норм вирізняється своєю лаконічністю, однозначністю та несуперечністю у врегулюванні суспільних відносин?

- а) формальної визначеності права;
- б) системності права;
- б) нормативності права;
- в) загальнообов'язковості права.

11. Яка з наведених рис об'єктивного права характеризує функціональне призначення цього соціального феномену?

- а) виступає регулятором найважливіших суспільних відносин;
- б) носить формально-визначений характер;
- в) є системним утворенням;
- г) носить загальнообов'язковий характер.

12. У якому з наведених суджень відображена правова позиція Конституційного Суду України щодо змісту права, сформульована органом конституційного контролю у своєму Рішенні від 02.11.2004 р. (справа про призначення більш м'якого покарання)?

а) право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема, норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства;

б) право не обмежується лише законами як однією з його форм, а включає в себе й підзаконні нормативно-правові акти, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства;

в) право не обмежується лише законодавством як однією з його

форм, а включає в себе й правозастосовні акти, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства;

г) право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й міжнародні договори, а також інші соціальні регулятори, зокрема, норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства;

13. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності: «основоположні ідеї, що характеризуються нормативністю, загальною значущістю, найвищою імперативністю, підвищеною стабільністю, своєю рівнозначністю та комплексністю дії»?

- а) принципи права;
- б) цілі права;
- б) цінності права;
- в) функції права.

14. Зміст якої суттєвої ознаки категорії принципи права розкриває таке судження: «принципи права – це не порада, не рекомендація; вони вимагають обов'язкового та повного втілення в соціальній практиці»?

- а) їх імперативність;
- б) їх нормативність;
- б) їх загальна значущість;
- в) комплексність їхньої дії.

15. Зміст якої суттєвої ознаки поняття принципи права розкривають такі теоретичні положення: «принципи права можуть бути: а) прямо закріплені в законі; б) виведені зі змісту чинного законодавства; в) обґрунтовані та сформульовані юридичною практикою»?

- а) їх матеріалізованість у праві;
- б) комплексність їхньої дії;
- в) їх нормативність;
- г) їх імперативність.

16. Імперативна вимога здійснення правосуддя виключно судом належить до різновиду ...

- а) міжгалузевих принципів права;
- б) галузевих принципів права;
- в) принципів інститутів права;
- г) загальних принципів права.

17. Імперативна вимога презумпції невинуватості особи належить до різновиду ...

- а) загальних принципів права;
- б) міжгалузевих принципів права;
- в) галузевих принципів права;
- г) принципів інститутів права.

18. Якому поняттю відповідає таке визначення, сформульоване Л. Морозовою: «основні напрями правового впливу на суспільні відносини з метою їх упорядкування, урегулювання та надання їм необхідної стабільності, єдності й динамізму»?

- а) функції права;
- б) принципи права;
- в) цілі права;
- г) форми права.

19. Із наведеного переліку функцій права оберіть ту, що належить до різновиду спеціально юридичних:

- а) охоронна;
- б) інформаційна;
- в) виховна;
- г) ціннісно-орієнтаційна.

20. Яке з наведених суджень про сутність, зміст та форму права сформульоване із урахуванням точного значення філософських категорій сутності, змісту та форми, що виконують методологічну функцію?

а) за своєю сутністю право виражає обумовлену реальним життям волю більшої частини населення соціально неоднорідного суспільства; його зміст складає нормативний вираз цієї волі; форма права вказує на способи об'єктивації, зовнішнього вираження такої волі;

б) за своєю сутністю право є нормативним регулятором суспільних відносин; його зміст складає воля більшої частини населення соціально неоднорідного суспільства; форма права вказує на способи об'єктивації, зовнішнього вираження такої волі;

в) за своєю сутністю право виражає обумовлену реальним життям волю більшої частини населення соціально неоднорідного суспільства; його зміст складають способи об'єктивації, зовнішнього вираження такої волі; форма права вказує на нормативний вираз цієї волі;

г) за своєю сутністю право є нормативним регулятором суспільних відносин; його зміст складають способи об'єктивації, зовнішнього вираження такої волі; форма права є виразником обумовленої реальним життям волі більшої частини населення соціально неоднорідного суспільства.

Тема 10. НОРМИ ПРАВА В СИСТЕМІ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

соціальне регулювання, нормативне регулювання, соціальні норми, соціально-технічні норми, техніко-юридичні норми, норми моралі, норми-звичаї, норми-традиції, корпоративні норми, канонічні (релігійні) норми, норми-етикету, норми-ритуали, норми права, ненормативне регулювання, ціннісний регулятор, інформаційний регулятор, інститут пророцтва.

Тестові завдання для здобуття та перевірки засвоєння теоретичних знань

1. Якому поняттю відповідає таке визначення «правила поведінки загального характеру, що регулюють відносини людей у суспільстві та забезпечуються різними засобами соціального впливу?»

- а) соціальні норми;
- б) корпоративні норми;
- в) соціально-технічні норми;
- г) норми моралі.

2. Яка з наведених нижче суттєвих ознак не властива категорії «соціальні норми»?

- а) вони забезпечуються різними засобами державно-владного впливу;
- б) вони є правилами поведінки загального характеру, тобто не мають конкретного адресата;
- в) вони зумовлені соціально-економічним ладом суспільства;
- г) вони здійснюють регулятивний та/або охоронний вплив на суспільні відносини.

3. Оберіть із наведеного переліку різновид соціальних норм, який забезпечується силою державного примусу?

- а) норми права;
- б) норми моралі;
- в) релігійні норми;
- г) корпоративні норми.

4. Із наведеного переліку оберіть різновид соціальних норм за способом закріплення:

- а) усні;
- б) моральні;
- в) корпоративні;
- г) релігійні.

5. Оберіть із наведеного переліку різновид соціальних норм за способом виникнення:

- а) норми, що формуються стихійно;
- б) норми права;
- в) норми моралі;
- г) норми етикету.

6. Із наведеного переліку оберіть різновид соціальних норм за регулятивними особливостями:

- а) корпоративні;
- б) письмові;
- в) вербальні;
- г) усні;

7. Оберіть із наведеного переліку різновид соціальних норм за сферою дії:

- а) економічні;
- б) корпоративні;
- в) етикету;
- г) правові.

8. Зміст якої категорії суспільствознавства розкриває таке судження про окремий різновид соціальних норм: «правила поведінки, що склалися стихійно та ввійшли в звичку людей у результаті їхнього багаторазового повторення»?

- а) норми-звичаї;
- б) норми моралі;
- в) корпоративні норми;
- г) політичні норми.

9. Якому поняттю відповідає таке визначення «правила поведінки, в яких акцент робиться на зовнішній формі їх виконання, причому ця форма є суворо обов'язковою (наприклад, правила проведення військового

параду, прийняття військової присяги на вірність народу та ін.)»??

- а) норми-ритуали;
- б) норми етикету;
- в) норми звичаї;
- г) корпоративні норми.

10. По відношенню до якого різновиду соціальних норм логічно істинним є таке судження: «правила поведінки, які складаються в суспільстві на основі уявлень людей про добро і зло, справедливість і несправедливість, честь і гідність»?

- а) норми моралі;
- б) норми-звичаї;
- в) норми етикету;
- г) норми права.

11. Якому поняттю відповідає таке визначення «правила поведінки, які встановлені в корпорації (підприємстві, установі, організації) для регулювання відносин між людьми, спрямовані на досягнення цілей її функціонування і виражені в статутах, положеннях, рішеннях»?

- а) корпоративні норми;
- б) норми моралі;
- в) норми-ритуали;
- г) економічні норми.

12. Зміст якої категорії суспільствознавства розкриває таке судження про окремий різновид соціальних норм: «правила поведінки, які регулюють суспільні відносини, що складаються у сфері охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів»?

- а) екологічні норми;
- б) норми моралі;
- в) естетичні норми;
- г) економічні норми.

13. По відношенню до якого різновиду соціальних норм логічно істинним є таке судження: «правила поведінки, в яких виражається ставлення до людей, причому ставлення доброзичливе, що спонукає до спілкування»?

- а) норми етикету;
- б) норми моралі;
- в) норми звичаї;

г) естетичні норми.

14. Якому поняттю відповідає таке визначення «правила поведінки, що регулюють і виражають ставлення людей до порядку оформлення й оцінки предметів матеріальної та духовної культури з погляду краси, зручності, елегантності тощо»?

- а) естетичні норми;
- б) релігійні норми;
- в) екологічні норми;
- г) економічні норми.

15. По відношенню до якого різновиду соціальних норм логічно істинним є таке судження: «правила поведінки, що регулюють відносини власності, виробництва, розподілу та споживання матеріальних благ»?

- а) економічні норми;
- б) екологічні норми;
- в) релігійні норми;
- г) естетичні норми.

16. Яке з наведених суджень є логічно істинним у плані відображення співвідношення корпоративних норм та норм права?

- а) корпоративні норми та норми права викладаються (закріплюються) в письмових актах-документах;
- б) корпоративні норми та норми права походять від громадянського суспільства й набувають формальної визначеності в результаті діяльності державних органів;
- в) корпоративні норми та норми права обов'язкові для виконання всіма суб'єктами права;
- г) корпоративні норми та норми права забезпечуються різними засобами державно-владного впливу.

17. Яке з наведених суджень є логічно хибним у плані відображення тих рис норм права, що є відмінними від норм моралі?

- а) за сферою дії норми права є регулятором поведінки людей у всіх сферах суспільного життя;
- б) за походженням норми права виявляються, закріплюються, встановлюються державою як офіційні правила поведінки загального характеру;
- в) за ступенем деталізації норми права чітко визначають юридичні права й обов'язки суб'єктів права;

г) за формою вираження норми права одержують закріплення у визначених законодавством юридичних формах.

18. Визначте видову приналежність соціальних норм, закріплених у Статуті Всеукраїнського об'єднання «Батьківщина»?

- а) корпоративні норми;
- б) норми звичаї;
- в) норми моралі;
- г) естетичні норми.

19. Якому поняттю відповідає таке визначення «правила найбільш доцільного й раціонального поведіння людей з природними об'єктами та технічними засобами»?

- а) соціально-технічні норми;
- б) корпоративні норми;
- в) норми етикету;
- г) норми-ритуали.

20. Яке з наведених словосполучень є найбільш термінологічно коректним для словесного позначення поняття, обсяг якого складають правила кораблеводіння?

- а) техніко-юридичні норми;
- б) технічні норми;
- в) соціально-технічні норми;
- г) норми права.

Тема 11. НОРМИ ПРАВА

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

норма права, правова норма, юридична норма, класичні норми права, види класичних норм права, уповноважуючі, зобов'язуючі та забороняючі норми права, регулятивні й охоронні норми права, матеріальні і процесуальні норми права, імперативні, диспозитивні, рекомендаційні та заохочувальні норми права, загальні, спеціальні та виняткові норми права, спеціалізовані норми права, дефінітивні норми, норми-принципи, оперативні норми, колізійні норми (норми-арбітри), норми-строки, структура норми права, гіпотеза норми права, диспозиція норми права, санкція норми права, класифікація структурних елементів норми права, види структурних елементів норми права, абсолютно-визначені та відносно-визначені, прості, складні й альтернативні гіпотези, диспозиції та санкції правової норми, способи викладення норми права в статтях нормативно-правового акта, повний, відсильний і бланкетний способи викладення,

Тестові завдання для здобуття та перевірки засвоєння теоретичних знань

1. Якому поняттю відповідає таке визначення: «формально визначене правило поведінки загального характеру, що здійснює регулятивний та/або охоронний вплив на суспільні відносини, походить від держави чи громадянського суспільства, реалізація якого гарантована можливістю застосування державного примусу»?

- а) норма права;
- б) норма моралі;
- в) норма звичай;
- г) корпоративна норма.

2. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності: «приписи нетипового, нестандартного характеру, що не мають властивостей та ознак, притаманних класичній моделі норми права»?

- а) спеціалізовані норми права;
- б) класичні норми права;
- в) спеціальні норми права;
- г) імперативні норми права.

3. По відношенню до якого різновиду правових норм істинним є таке судження: «норми права, що надають суб'єктам можливість вибору варіанту поведінки за умови досягнення відповідної згоди»?

- а) диспозитивних норм права;
- б) імперативних норм права;
- в) рекомендаційних норм права;
- г) заохочувальних норм права.

4. Оберіть із наведеного нижче переліку різновид правових норм за характером правових приписів:

- а) зобов'язуючі норми права;
- б) імперативні норми права;
- в) матеріальні норми права;
- г) регулятивні норми права.

5. Із наведеного нижче переліку оберіть різновид правових норм за функціями права (їх функціональною спрямованістю):

- а) регулятивні норми права;
- б) уповноважуючі норми права;
- в) матеріальні норми права;
- г) імперативні норми права.

6. Оберіть із наведеного нижче переліку різновид правових норм за субординацією в правовому регулюванні (місцем в механізмі правового регулювання):

- а) матеріальні норми права;
- б) імперативні норми права;
- в) охоронні норми права;
- г) уповноважуючі норми права.

7. По відношенню до якого різновиду спеціалізованих норм права істинним є таке судження: «приписи, що виключають можливість оспорювати раніше доведений юридичний факт, який має документальне підтвердження і слугує підставою для виникнення, зміни або припинення правовідносин (наприклад, встановлені рішенням суду факти в одній юридичній справі сприймаються як раніше доведені, а тому не можуть складати предмета спору при розгляді інших справ, в яких беруть участь одні й ті ж особи)»?

- а) норм-преюдицій;
- б) норм-презумпцій;

- в) норм-дефініцій;
- г) норм-фікцій.

8. По відношенню до якого різновиду спеціалізованих норм права істинним є таке судження: «приписи, що закріплюють обґрунтоване припущення про наявність або відсутність юридично значущих фактів, що є підставою для виникнення, зміни чи припинення правовідносин (наприклад, припис ч. 1 ст. 62 Конституції України)»?

- а) норм-фікцій;
- б) норм-дефініцій;
- в) норм-презумпцій;
- г) норм-преюдицій.

9. Якому поняттю відповідає таке визначення: «структурний елемент норми права, що вказує на умови (місце, час, стан тощо), за наявності або відсутності яких вступає в дію правило поведінки»?

- а) гіпотеза норми права;
- б) курація норми права;
- в) диспозиція норми права;
- г) санкція норми права.

10. По відношенню до якого різновиду гіпотези норми права істинним є таке судження: «гіпотеза, що ставить дію норми права у залежність від сукупності умов, сукупності юридичних фактів (тобто, передбачає фактичний склад)»?

- а) абсолютно-визначеної гіпотези;
- б) простої гіпотези;
- в) альтернативної гіпотези;
- г) складної гіпотези.

11. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності: «центральний елемент норми права, що у вигляді владного припису закріплює правило поведінки, змістом якого є юридичні права та/або юридичні обов'язки потенційних учасників правовідносин»?

- а) гіпотеза норми права;
- б) курація норми права;
- в) диспозиція норми права;
- г) санкція норми права.

12. По відношенню до якого різновиду диспозиції норми права

істинним є таке судження: «диспозиція, що містить загальні ознаки поведінки потенційних учасників правовідносин без досить повних приписів про їх права й обов'язки»?

- а) абсолютно-визначеної диспозиції;
- б) відносно-визначеної диспозиції;
- в) альтернативної диспозиції;
- г) складної диспозиції.

13. Якому поняттю відповідає таке визначення: «структурний елемент норми права, що вказує на ті небажані, невігідні для суб'єкта наслідки, що настають у разі невиконання чи неналежного виконання ним імперативних вимог правової норми»?

- а) гіпотеза норми права;
- б) курація норми права;
- в) диспозиція норми права;
- г) санкція норми права.

14. По відношенню до якого різновиду санкції норми права істинними є такі судження: «санкції, що передбачають усунення заподіяної фізичній або юридичній особі шкоди і відновлення її прав. Вони спрямовані на відновлення попереднього стану порушених прав і законних інтересів, виконання правопорушником покладених на нього і невиконаних або неналежним чином виконаних обов'язків»?

- а) особисті санкції;
- б) штрафні санкції;
- в) відновлювальні санкції;
- г) майнові санкції.

15. По відношенню до якого способу викладення норми права в статті нормативно-правового акта істинним є таке судження: «зміст норми права розкривається за допомогою індивідуалізованих понять через перелік певних фактів, ознак та ін. (наприклад, норма Сімейного кодексу України, що визначає перешкоди до укладення шлюбу: наявність іншого шлюбу; наявність відносин спорідненості; недієздатність хоча б однієї особи)»?

- а) казуального;
- б) абстрактного;
- в) загального;
- г) повного.

Тестові завдання для формування практичних навичок юридичної діяльності

1. Визначте видову приналежність класичної норми права, закріпленої в ст. 48 Конституції України, що наділяє кожного правом на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло (підстава для класифікації – метод правового регулювання):

- а) диспозитивна норма права;
- б) імперативна норма права;
- в) рекомендаційна норма права;
- г) заохочувальна норма права.

2. До якого різновиду класичних норм права належить правило поведінки, закріплене в ст. 65 Конституції України, що покладає на громадян України обов'язок захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів (критерій для класифікації – функціональна спрямованість норм права)?

- а) регулятивна норма права;
- б) імперативна норма права;
- в) охоронна норма права;
- г) матеріальна норма права.

3. Визначте видову приналежність класичної норми права, закріпленої в ч. 1 ст. 93 Конституції України, що наділяє правом законодавчої ініціативи у Верховній Раді України Президента України, народних депутатів України та Кабінет Міністрів України (підстава для класифікації – місце в механізмі правового регулювання):

- а) охоронна норма права;
- б) права матеріальна норма права;
- в) процесуальна норма права;
- г) рекомендаційна норма.

4. Визначте видову приналежність класичної норми права, закріпленої в ст. 46 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, згідно з якою «Високі Договірні Сторони зобов'язуються виконувати остаточні рішення Суду в будь-яких справах, у яких вони є сторонами» (підстава для класифікації – за характером правових приписів):

- а) диспозитивна норма права;
- б) імперативна норма права;

- в) зобов'язуюча норма права;
- г) забороняюча норма права.

5. До якого різновиду класичних норм права належить правило поведінки, закріплене в ст. 22 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, згідно з яким «Судді обираються Парламентською Асамблеєю від кожної Високої Договірної Сторони більшістю поданих голосів за списком з трьох кандидатів, запропонованих відповідною Високою Договірною Стороною» (критерій для класифікації – за предметом правового регулювання)?

- а) норма конституційного права;
- б) норма міжнародного права;
- в) норма адміністративного права;
- г) норма кримінально-процесуального права.

6. Визначте видову приналежність спеціалізованої норми права, закріпленої в ч. 2 ст. 19 Конституції України, змістом якої є таке деонтичне судження загального характеру: «Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України»:

- а) норма-принцип;
- б) дефінітивна норма;
- в) колізійна норма;
- г) оперативна норма.

7. До якого різновиду спеціалізованих норм права належить такий припис нетипового характеру, закріплений у ч. 5 ст. 94 Конституції України: «Закон набирає чинності через десять днів з дня його офіційного оприлюднення, якщо інше не передбачено самим законом, але не раніше дня його опублікування.»?

- а) колізійна норма;
- б) норма-строк;
- в) оперативна норма;
- г) дефінітивна норма.

8. Визначте різновид спеціалізованої норми права, закріпленої в п. 13 Розділу XV Конституції України:

Редакція п. 13 Розділу XV Конституції України. Перехідні положення:

«Протягом п'яти років після набуття чинності цією Конституцією

зберігається існуючий порядок арешту, тримання під вартою і затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, а також порядок проведення огляду та обшуку житла або іншого володіння особи».

- а) оперативна норма;
- б) дефінітивна норма;
- в) колізійна норма;
- г) норма-строк.

9. Визначте різновид спеціалізованої норми права, закріпленої в ч. 3 ст. 46 ЦК України:

Редакція ч. 3 ст. 46 ЦК України:

«Фізична особа оголошується померлою від дня набрання законної сили рішенням суду про це. Фізична особа, яка пропала безвісти за обставин, що загрожували їй смертю або дають підстави припустити її загибель від певного нещасного випадку або у зв'язку з воєнними діями, може бути оголошена померлою від дня її вірогідної смерті».

- а) норма-фікція;
- б) норма-строк;
- в) норма-презумпція;
- г) норма-дефініція.

10. Визначте різновид спеціалізованої норми права, закріпленої в ст. 257 ЦК України:

Редакція ст. 257 ЦК України:

«Загальна позовна давність встановлюється тривалістю у три роки».

- а) оперативна;
- б) колізійна норма;
- в) норма-презумпція;
- г) норма-строк.

11. До якого різновиду за ступенем визначеності належить гіпотеза норми права, закріплена в ч. 1 ст. 111 Конституції України: «Президент України може бути усунений з поста Верховною Радою України в порядку імпичменту у разі вчинення ним державної зради або іншого злочину»?

- а) абсолютно-визначена гіпотеза;
- б) відносно-визначена гіпотеза;
- в) альтернативна гіпотеза;
- г) складна гіпотеза.

12. Визначте різновид гіпотези норми права, закріпленої в ч. 1 ст. 152 Конституції України за складом:

Редакція ч. 1 ст. 152 Конституції України:

«Закони та інші акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності».

- а) альтернативна гіпотеза;
- б) складна гіпотеза;
- в) абсолютно-визначена гіпотеза;
- г) проста гіпотеза.

13. Визначте різновид диспозиції норми права, закріпленої в ч. 1 ст. 179 КУпАП за складом:

Редакція ч. 1 ст. 179 КУпАП:

«Розпивання пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв на виробництві (на робочих місцях, у приміщеннях і на території підприємств, установ, організацій) або перебування на роботі в нетверезому стані, -

тягне за собою накладення штрафу від трьох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

- а) абсолютно-визначена диспозиція;
- б) проста диспозиція;
- в) альтернативна диспозиція;
- г) складна диспозиція.

14. Визначте різновид диспозиції норми права, закріпленої в ч. 1 ст. 93 Конституції України за ступенем визначеності:

Редакція ч. 1 ст. 93 Конституції України:

«Право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України належить Президентові України, народним депутатам України та Кабінету Міністрів України.

- а) складна диспозиція;
- б) альтернативна диспозиція;
- в) відносно-визначена диспозиція;
- г) абсолютно-визначена диспозиція.

15. Визначте різновид санкції норми права, закріпленої в ч. 1 ст. 365 КК України за складом:

Редакція ч. 1 ст. 365 КК України:

«Перевищення влади або службових повноважень, тобто умисне вчинення службовою особою дій, які явно виходять за межі наданих їй

прав чи повноважень, якщо вони завдали істотної шкоди охоронюваним законом правам, інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам, інтересам юридичних осіб, -

карається виправними роботами на строк до двох років або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк від двох до п'яти років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та зі штрафом від двохсот п'ятдесяти до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

- а) проста санкція;
- б) майнова санкція;
- в) альтернативна санкція;
- г) складна санкція.

16. Визначте різновид санкції норми права, закріпленої в ч. 1 ст. 364 КК України за ступенем визначеності:

Редакція ч. 1 ст. 364 КК України:

«Зловживання владою або службовим становищем, тобто умисне, з корисливих мотивів чи в інших особистих інтересах або в інтересах третіх осіб використання службовою особою влади чи службового становища всупереч інтересам служби, якщо воно завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб, -

карається виправними роботами на строк до двох років або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та зі штрафом від двохсот п'ятдесяти до семисот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

- а) абсолютно-визначена санкція;
- б) складна санкція;
- в) альтернативна санкція;
- г) відносно-визначена санкція.

17. Визначте різновид санкцій норм права, закріплених у ст. 135 КУпАП за спрямованістю негативних наслідків:

Редакція ст. 135 КУпАП:

«Безквитковий проїзд пасажирів, а так само провезення без квитка дитини віком від семи до шістнадцяти років:

у поїздах приміського, місцевого або дальнього сполучення -

тягне за собою накладення штрафу в десятикратному розмірі від вартості проїзду;

в міському транспорті -

тягне за собою накладення штрафу в двадцятикратному розмірі від вартості проїзду;

в автобусі приміського або внутрірайонного сполучення -

тягне за собою накладення штрафу в десятикратному розмірі від вартості проїзду;

в автобусі міжміського і міжнародного сполучення та у міжміському електротранспорті -

тягне за собою накладення штрафу в десятикратному розмірі від вартості проїзду;

на суднах водного транспорту -

тягне за собою накладення штрафу в п'ятикратному розмірі від вартості проїзду».

а) особиста санкція;

б) штрафна санкція;

в) відновлювальна санкція;

г) майнова санкція.

18. Який спосіб за рівнем узагальнення використав законодавець при викладенні норми права, закріпленої в ч. 2 ст. 108 Конституції України?

Редакція ч. 2 ст. 108 Конституції України:

«Повноваження Президента України припиняються достроково у разі:

1) відставки;

2) неспроможності виконувати свої повноваження за станом здоров'я;

3) усунення з поста в порядку імпічменту;

4) смерті».

а) казуальний;

б) абстрактний;

в) загальний;

г) повний.

19. Який спосіб за повнотою використав суб'єкт законотворчості при викладенні норми права, закріпленої в п. 1 ч. 1 ст. 85 Конституції України?

Редакція п. 1 ч. 1 ст. 85 Конституції України:

«До повноважень Верховної Ради України належить:

1) внесення змін до Конституції України в межах і порядку, передбачених розділом XIII цієї Конституції»?

- а) повний;
- б) бланкетний;
- в) відсильний;
- г) неповний.

20. Який спосіб за повнотою використав законодавець при викладенні норми права, закріпленої в ч. 1 ст. 286 КК України?

Редакція ч. 1 ст. 286 КК України:

«Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особою, яка керує транспортним засобом, що спричинило потерпілому середньої тяжкості тілесне ушкодження, -

карається штрафом від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років, з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк до трьох років або без такого».

- а) бланкетний;
- б) відсильний;
- в) повний;
- г) неповний.

Тема 12. ПРАВОУТВОРЕННЯ ТА ФОРМИ (ДЖЕРЕЛА) ПРАВА

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

Правоутворення, правотворчість, законотворчість, підзаконна правотворчість, делегована правотворчість, санкціонована правотворчість, спільна правотворчість, стадії правотворчості, правотворча ініціатива, стадія нормопроекування, стадія ухвалення нормативно-правового акта, засвідчувальна стадія, контрасигнація, реєстраційно-інформаційна стадія, промульгація закону, нормативно-правовий акт, законодавчий акт, закон, кодекс, підзаконний нормативно-правовий акт, нормативно-правовий договір (договір з нормативним змістом), правовий звичай, правовий прецедент, дія нормативно-правового акта, темпоральна дія нормативно-правового акта, пряма дія закону, зворотна сила закону, переживаюча дія закону, територіальна (просторова) дія нормативно-правового акта, екстериторіальність, дія нормативно-правового акта на коло суб'єктів.

Тестові завдання для здобуття та перевірки засвоєння теоретичних знань

1. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження А. Колодія про однойменне явище правової дійсності: «поступовий і послідовний процес реалізації, втілення політичних, економічних і духовних закономірностей і принципів у відповідні правові форми, їх переведення на мову юридичних принципів і норм»?

- а) правоінтерпретація;
- б) правореалізація;
- в) правоутворення;
- г) правотворчість.

2. Якому поняттю відповідає таке визначення: «заснована на соціально-правовому досвіді пізнавальна за змістом та правова за формою юридично-значуща діяльність уповноважених суб'єктів права (переважно органів публічної влади, їх посадових осіб), що носить вольовий характер, плин якої проходить у процедурно-процесуальному порядку, спрямована на виявлення потреб і інтересів суспільства, закономірностей його розвитку та їх переведення на мову юридичних принципів і норм, які отримують своє зовнішнє вираження і закріплення

в нормативно-правовому акті чи іншому джерелі об'єктивного права»?

- а) правотворчість;
- б) правореалізація;
- в) правоінтерпретація;
- г) правоутворення.

3. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває положення абз. 1 п. 4 Розділу XV Конституції України:

«Президент України протягом трьох років після набуття чинності Конституцією України має право видавати схвалені Кабінетом Міністрів України і скріплені підписом Прем'єр-міністра України укази з економічних питань, не врегульованих законами, з одночасним поданням відповідного законопроекту до Верховної Ради України в порядку, встановленому статтею 93 цієї Конституції»?

- а) спільна правотворчість;
- б) санкціонована правотворчість;
- в) делегована правотворчість;
- г) підзаконна правотворчість.

4. Якому поняттю відповідає таке визначення: «суворо регламентований порядок здійснення правотворчої ініціативи, розгляду, прийняття, підписання, офіційного опублікування та набрання чинності законами й іншими нормативно-правовими актами»?

- а) правозастосовний процес;
- б) правоустановчий процес;
- в) правотворчий процес;
- г) правоінтерпретаційний процес.

5. Розташуйте у правильній послідовності основні стадії правотворчого процесу:

- 1) правотворча ініціатива;
 - 2) прийняття нормативно-правового акта;
 - 3) підготовка проекту нормативно-правового акта;
 - 4) офіційне оприлюднення нормативно-правового акта.
- а) 1 3 2 4;
 - б) 4 2 1 3;
 - в) 3 1 4 2;
 - г) 1 3 4 2.

6. Якому поняттю відповідає таке визначення: «передбачена законом та гарантована державою можливість індивідуальних або

колективних суб'єктів права звернутися до органу публічної влади, як уповноваженого суб'єкта управлінських правовідносин, із підготовленим проектом нормативно-правового акта або ж пропозицією про його створення, якій кореспондує юридичний обов'язок цього органу розглянути пропозицію та ухвалити по ній передбачене законом рішення»?

- а) правотворча ініціатива;
- б) законотворча ініціатива;
- в) правороз'яснювальна ініціатива;
- г) законодавча ініціатива.

7. Зміст яких загальнотеоретичних категорій розкриває положення ч. 2 ст. 94 Конституції України?

Редакція ч. 2 ст. 94 Конституції України:

«Президент України протягом п'ятнадцяти днів після отримання закону підписує його, беручи до виконання, та офіційно оприлюднює його або повертає закон зі своїми вмотивованими і сформульованими пропозиціями до Верховної Ради України для повторного розгляду».

- а) промульгація закону та відкладальне вето;
- б) пролонгація закону та відкладальне вето;
- в) контрасигнація правового акта та відкладальне вето;
- г) інтерпретація закону та відкладальне вето.

8. Якому поняттю відповідає таке визначення: «документально оформлене спільне узгоджене рішення двох або більше сторін, що містить норми права»?

- а) нормативний договір;
- б) цивільно-правовий договір;
- в) шлюбний договір;
- г) господарський договір.

9. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності: «документально оформлене рішення судового чи адміністративного органу держави з конкретної справи, що є обов'язковим при вирішенні аналогічних справ у майбутньому»?

- а) правовий прецедент;
- б) правова доктрина;
- в) правовий звичай;
- г) правовий акт.

10. Якому поняттю відповідає таке визначення: «забезпечене з боку держави волевиявлення уповноважених суб'єктів правотворчості (народу, органів публічної влади й окремих посадових осіб цих органів, а також керівників інших державних організацій, наділених правотворчими повноваженнями), об'єктивоване в офіційному юридичному документі, що здійснює регулятивний та/або охоронний вплив на поведінку право-дієздатних суб'єктів права шляхом встановлення, зміни, скасування чи конкретизації правових норм, спричиняє юридичні наслідки та сприяє утвердженню правопорядку»?

- а) нормативно-правовий акт;
- б) правозастосовний акт;
- в) інтерпретаційно-правовий акт;
- г) акт безпосередньої реалізації норм права.

11. Розташуйте наведені нижче нормативно-правові акти за їхньою юридичною силою по низхідній:

1. Укази Президента України;
 2. Закони України;
 3. Накази міністерств;
 4. Постанови Кабінету Міністрів України;
 5. Рішення місцевих рад.
- а) 2,1,4,3,5;
 - б) 1,2,3,4,5;
 - в) 2,4,1,3,5;
 - г) 1,2,4,3,5.

12. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності: «нормативно-правовий акт вищої юридичної сили, прийнятий в особливому порядку колегіальним представницьким органом державної влади (Парламентом) або безпосередньо народом (шляхом референдуму), що містить правові норми, які здійснюють регулятивну або охоронну функцію на основі своєї відповідності тенденціям розвитку суспільних відносин, суспільним потребам та інтересам»?

- а) підзаконний акт;
- б) правовий акт;
- в) закон;
- г) законодавчий акт.

13. Якому поняттю відповідає таке визначення: «єдиний, внутрішньо узгоджений, логічно завершений законодавчий акт, який

регулює певну сферу однорідних суспільних відносин»?

- а) кодекс;
- б) статут;
- в) положення;
- г) правила.

14. Яку юридичну форму (назву документа) має нормативно-правовий акт МВС України, що видається з найбільш важливих (концептуальних) питань службової діяльності органів та підрозділів, підпорядкованих центральним органам виконавчої влади, які спрямовуються та координуються Міністром внутрішніх справ України?

- а) наказ;
- б) положення;
- в) настанова;
- г) статут.

15. Вкажіть, з якого часу, за загальним правилом, закон набирає чинності.

- а) з моменту опублікування;
- б) через 10 днів з дня його офіційного оприлюднення, якщо інше не передбачено самим законом;
- в) з моменту підписання;
- г) протягом місяця з дня опублікування.

16. Якому поняттю відповідає така дефініція: «законодавчий акт, яким визначається порядок та час набрання чинності або подовження дії окремих нормативно-правових актів чи міжнародних договорів»?

- а) надзвичайний закон;
- б) органічний закон;
- в) модульний закон;
- г) оперативний закон.

17. Із наведеного переліку нормативно-правових актів оберіть той, який є результатом делегованої правотворчості:

- а) декрет Кабінету Міністрів України;
- б) указ Президента України, предметом регулювання якого є політичні відносини;
- в) закон України;
- г) постанова Кабінету Міністрів України.

18. Яке з перерахованих нижче періодичних видань не входить до переліку джерел для офіційного оприлюднення нормативно-правових актів?

- а) Право України;
- б) Офіційний вісник України;
- в) Відомості Верховної Ради України;
- г) Офіційний вісник Президента України.

19. Згідно з Рішенням Конституційного Суду України за № 1-рп/99 від 9 лютого 1999 р. у справі Про зворотну дію у часі законів та інших нормативно-правових актів, положення ч. 1 ст. 58 Конституції України про те, що закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують кримінальну відповідальність особи треба розуміти так, що воно стосується:

- а) посадової особи;
- б) юридичної особи;
- в) фізичної і юридичної особи;
- г) фізичної особи (людини і громадянина).

20. Реальне функціонування виражених в акті юридичних норм, фактичний прояв юридичної енергії – це ...

- а) правове інформування;
- б) дія нормативно-правового акта;
- в) правове регулювання;
- г) правове виховання.

21. Якому поняттю відповідає така дефініція: «тимчасове, неостаточне переривання темпоральної дії нормативно-правового акта, яка зумовлюється певними обставинами і здійснюється у порядку, передбаченому законодавством»?

- а) переживання закону;
- б) припинення дії закону;
- в) зупинення дії закону;
- г) втрата законом чинності.

22. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності: «поширення дії закону на ті суспільні відносини, що виникли до набрання ним чинності»?

- а) безпосередня дія закону;

- б) переживаюча дія закону;
- в) зворотна сила закону;
- г) пряма дія закону.

23. Екстериторіальний принцип передбачає дію нормативно-правових актів ...

- а) у межах території суб'єкта федерації;
- б) у межах території держави;
- в) поза межами території держави;
- г) у межах території області, району, міста.

24. За загальним правилом закон не має зворотної сили, крім випадків, коли він ...

- а) посилює юридичну відповідальність фізичної особи;
- б) посилює юридичну відповідальність юридичної особи;
- в) пом'якшує або скасовує юридичну відповідальність фізичної особи;
- г) пом'якшує або скасовує юридичну відповідальність юридичної особи.

25. Рішення органів місцевого самоврядування, згідно з п. 5 ст. 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», набувають чинності ...

- а) протягом місяця з дня опублікування;
- б) з моменту підписання;
- в) через 10 днів з дня їх оприлюднення, якщо інше не передбачено самими рішеннями;
- г) з дня їх офіційного оприлюднення, якщо відповідною радою не встановлено пізніший термін введення цих рішень у дію.

26. Нормативно-правові акти місцевих державних адміністрацій, які стосуються прав та обов'язків громадян або мають загальний характер, набирають чинності ...

- а) з моменту підписання;
- б) з моменту їх оприлюднення, якщо самими актами не встановлено пізніший термін введення їх у дію;
- в) протягом місяця з дня опублікування;
- г) через 10 днів з дня їх оприлюднення, якщо інше не передбачено самими рішеннями.

27. Нормативно-правові акти Президента України набирають чинності ...

а) через 10 днів з дня їх офіційного оприлюднення, якщо інше не передбачено самими нормативними актами, але не раніше дня їх опублікування в офіційному друкованому виданні;

б) з моменту їх оприлюднення, якщо самими актами не встановлено пізніший термін введення їх у дію;

в) з моменту підписання;

г) протягом місяця з дня їх опублікування.

28. Правове явище, за своїм характером протилежне зворотній силі закону – це ...

а) ретроспективна дія закону;

б) переживаюча дія закону;

в) пряма дія закону;

г) безпосередня дія закону.

29. Що з перерахованого належить до квазі-території держави?

а) надра;

б) аероторія;

в) акваторія;

г) дипломатичні представництва держави за кордоном.

30. Що з перерахованого не вважається підставою для припинення дії законів:

а) закінчення терміну, на який вони були прийняті;

б) зміна обставин, на які вони були розраховані;

в) скасування цього закону іншим законом;

г) визнання його нелегітимним громадянським суспільством.

Тема 13. ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

правові відносини, класифікація правовідносин, регулятивні й охоронні, матеріальні та процесуальні, абсолютні й відносні, прості (двосторонні) й складні (багатосторонні), односторонні та двосторонні, загальні й конкретні, управлінські та договірні, публічно-правові й приватно-правові, короточасні та тривалі правовідносини, правосуб'єктність, правоздатність, дієздатність, деліктоздатність, структура правовідносин, суб'єкт права, суб'єкт правовідносин, учасник правовідносин, об'єкт правових відносин, моністична концепція об'єкта правовідносин, плюралістична концепція об'єкта правовідносин, зміст правовідносин, суб'єктивне юридичне право, зміст суб'єктивного юридичного права, суб'єктивний юридичний обов'язок, зміст суб'єктивного юридичного обов'язку

Тестові завдання для здобуття та перевірки засвоєння теоретичних знань

1. Якому поняттю відповідає таке визначення: «правова форма соціальної взаємодії суб'єктів права з метою реалізації інтересів та досягнення результату, що передбачений законом або не суперечить закону, договору та іншим джерелам об'єктивного права»?

- а) юридична діяльність;
- б) правова поведінка;
- в) правові відносини;
- г) правозастосування.

2. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності: «правова форма соціальної взаємодії право-дієздатних суб'єктів, яка має владний характер, детермінована фактом вчинення правопорушення і має на меті його профілактику чи припинення, відновлення порушеного права, притягнення правопорушника до певного виду юридичної відповідальності та уможливорює примусове виконання ним суб'єктивного юридичного обов'язку, передбаченого законом чи договором і опосередкованого правозастосовним актом»?

- а) правоохоронні відносини;
- б) правозахисні відносини;

- в) правозахисна діяльність;
- г) правоохоронна діяльність.

3. Оберіть із наведеного нижче переліку різновид правових відносин за субординацією в правовому регулюванні:

- а) абсолютні правовідносини;
- б) охоронні правовідносини;
- в) матеріальні правовідносини;
- г) управлінські правовідносини.

4. Залежно від розподілу прав і обов'язків між сторонами розрізняють такі види правовідносин:

- а) односторонні та двосторонні;
- б) охоронні та регулятивні;
- в) прості та складні;
- г) управлінські та договірні.

5. Оберіть із наведеного нижче переліку різновид правових відносин за їх функціональною спрямованістю:

- а) регулятивні правовідносини;
- б) договірні правовідносини;
- в) матеріальні правовідносини;
- г) абсолютні правовідносини.

6. Внутрішня будова правовідносин складається з таких взаємопов'язаних між собою структурних елементів:

- а) суб'єктів, об'єкта (об'єктів) та змісту;
- б) суб'єкта, об'єкта та змісту;
- в) суб'єкта, об'єкта (об'єктів) та правомочностей;
- г) суб'єкта, об'єкта (об'єктів) та юридичних обов'язків.

7. Оберіть із наведеного нижче переліку суб'єктів правовідносин того, який охоплюється обсягом поняття соціальна спільнота:

- а) територіальна громада;
- б) державний орган;
- в) політична партія;
- г) профспілкова організація.

8. Зміст якого поняття правничої науки розкриває таке судження: «організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку»?

- а) юридична особа;
- б) посадова особа;
- в) службова особа;
- г) приватна особа.

9. Який із наведених нижче суб'єктів правовідносин виходить за межі обсягу поняття юридична особа?

- а) профспілкова організація;
- б) державне підприємство;
- в) державна установа;
- г) державний орган.

10. Якому поняттю відповідає таке визначення: «передбачена законом здатність суб'єкта нести юридичну відповідальність за вчинене правопорушення»?

- а) деліктоздатність;
- б) осудність;
- в) дієздатність;
- г) правоздатність.

11. Яке з наведених нижче суджень, що має законодавче підґрунтя, сучасною правовою доктриною розглядається як істинне по відношенню до часу виникнення правоздатності, дієздатності та деліктоздатності у фізичної особи?

а) за загальним правилом час виникнення правоздатності у фізичної особи пов'язують із моментом її народження, час визнання повністю дієздатною з досягненням нею повноліття, а час визнання деліктоздатною із досягненням шістнадцятирічного віку;

б) за загальним правилом час виникнення правоздатності, дієздатності та деліктоздатності у фізичної особи збігається з днем її народження;

в) за загальним правилом час виникнення правоздатності та дієздатності у фізичної особи збігається з днем її народження, а час визнання деліктоздатною із досягненням шістнадцятирічного віку;

г) за загальним правилом час виникнення правоздатності у фізичної особи пов'язують із моментом її народження, час визнання повністю дієздатною з досягненням нею повноліття, а час виникнення деліктоздатності збігається з фактом вчинення нею правопорушення.

12. Яке з наведених нижче суджень, що має законодавче підґрунтя, сучасною правничою наукою розглядається як істинне по відношенню

до часу виникнення правоздатності, дієздатності та деліктоздатності у юридичної особи?

а) час виникнення правоздатності, дієздатності та деліктоздатності у юридичної особи збігається з днем її державної реєстрації;

б) час виникнення правоздатності у юридичної особи збігається з днем її державної реєстрації, а час виникнення у неї дієздатності та деліктоздатності збігається з першим днем статутної діяльності;

в) час виникнення правоздатності та дієздатності у юридичної особи збігається з днем її державної реєстрації, а час виникнення у неї деліктоздатності збігається з першим днем статутної діяльності;

г) час виникнення правоздатності та дієздатності у юридичної особи збігається з днем її державної реєстрації, а час виникнення у неї деліктоздатності збігається з фактом вчинення нею правопорушення.

13. Що з наведеного нижче визнається об'єктом правовідносин за його моністичною концепцією?

а) матеріальні блага;

б) продукти духовної творчості;

в) поведінка суб'єктів;

г) особисті нематеріальні блага.

14. Який із наведених нижче структурних елементів змісту суб'єктивного юридичного обов'язку кореспондує (відповідає) можливості уповноваженої сторони правовідносин вимагати належної поведінки від зобов'язаної сторони?

а) необхідність зобов'язаної сторони відреагувати на зауваження уповноваженої сторони;

б) необхідність зобов'язаної сторони не заважати активній поведінці уповноваженої сторони;

в) необхідність зобов'язаної сторони понести юридичну відповідальність;

г) необхідність зобов'язаної сторони не заважати уповноваженій стороні користуватися відомим соціальним благом.

15. Яке з наведених нижче суджень В. Ісакова було сприйнято сучасною правовою доктриною як критерій для відмежування зміни правовідносин від їх припинення?

а) зміна одного із структурних елементів правовідносин (їх суб'єктів, об'єкта, змісту (прав і обов'язків)). – це, як правило, зміна правовідносин, зміна двох і тим більше трьох елементів майже завжди спричиняє припинення попереднього зв'язку та появу нового;

б) зміна двох структурних елементів правовідносин (їх суб'єктів, об'єкта, змісту (прав і обов'язків)). – це, як правило, зміна правовідносин, зміна трьох і тим більше чотирьох елементів майже завжди спричиняє припинення попереднього зв'язку та появу нового;

в) зміна трьох структурних елементів правовідносин (їх суб'єктів, об'єкта, змісту (прав і обов'язків)). – це, як правило, зміна правовідносин, зміна чотирьох і більше елементів майже завжди спричиняє припинення попереднього зв'язку та появу нового;

г) зміна чотирьох структурних елементів правовідносин (їх суб'єктів, об'єкта, змісту (прав і обов'язків)). – це, як правило, зміна правовідносин, зміна п'ятьох і більше елементів майже завжди спричиняє припинення попереднього зв'язку та появу нового.

Тестові завдання для формування практичних навичок юридичної діяльності

1. Визначте видову приналежність правовідносин володіння, користування та розпорядження автомобілем залежно від визначеності сторін, які є учасниками правовідносин:

- а) абсолютні правовідносини;
- б) відносні правовідносини;
- в) договірні правовідносини;
- г) процесуальні правовідносини.

2. До якого різновиду за характером поведінки зобов'язаної сторони належить правовідносини, що виникають між працівником Національної поліції та фізичною особою, у якої діагностовано захворювання на коронавірусну інфекцію, і яка має знаходитись на самоізоляції у місці свого постійного проживання?

- а) правовідносини пасивного типу;
- б) правовідносини активного типу;
- в) правоохоронні відносини;
- г) управлінські правовідносини.

3. Визначте галузеву приналежність правовідносин, що виникають між викладачем і курсантом ДДУВС у процесі реалізації останнім гарантованого Основним Законом держави суб'єктивного юридичного права на освіту?

- а) конституційні правовідносини;
- б) трудові правовідносини;
- в) цивільні правовідносини;

г) адміністративні правовідносини.

4. До якого різновиду за функціональною спрямованістю належить правовідносини, в межах яких Конституційний Суд України ухвалює рішення про неконституційність ухваленого Верховною Радою України закону, наслідком чого є втрата ним чинності?

- а) охоронні правовідносини;
- б) регулятивні правовідносини;
- в) процесуальні правовідносини;
- г) управлінські правовідносини.

5. Визначте видovu приналежність цивільно-правових відносин позики, що виникають між позичальником і позикодавцем? (критерій для класифікації – розподіл прав і обов'язків між сторонами правовідносин):

- а) односторонні правовідносини;
- б) двосторонні правовідносини;
- в) договірні правовідносини;
- г) багатосторонні правовідносини.

6. До якого різновиду за характером волевиявлення сторін належить правовідносини, що виникають між працівником Національної поліції, котрий здійснює охорону громадського порядку та громадянином, який вчинив протиправне діяння, що згідно з законом кваліфікується як адміністративне правопорушення?

- а) управлінські правовідносини;
- б) охоронні правовідносини;
- в) адміністративні правовідносини;
- г) договірні правовідносини.

7. Визначте видovu приналежність правових відносин, що виникли між слідчим Національної поліції та особою, яка має правовий статус потерпілого у кримінальному провадженні? (критерій для класифікації – за субординацією в правовому регулюванні):

- а) процесуальні правовідносини;
- б) матеріальні правовідносини;
- в) двосторонні правовідносини;
- г) управлінські правовідносини.

8. До якого різновиду належить правовідносини, що виникають із юридичного факту подання особою скарги до Європейського суду з

прав людини та визнання її прийнятною цією авторитетною правозахисною інституцією? (критерій для класифікації – їх галузева приналежність):

- а) міжнародні правовідносини;
- б) охоронні правовідносини;
- в) кримінальні правовідносини;
- г) договірні правовідносини.

9. Визначте видову приналежність правових відносин, що виникли між чоловіком і жінкою (подружжям) із юридичного факту укладення ними шлюбу? (критерій для класифікації – за характером волевиявлення сторін):

- а) договірні правовідносини;
- б) сімейні правовідносини;
- в) двосторонні правовідносини;
- г) управлінські правовідносини.

10. До якого різновиду належить правовідносини купівлі-продажу залежно від визначеності сторін, які є учасниками правовідносин?

- а) абсолютні правовідносини;
- б) відносні правовідносини;
- в) договірні правовідносини;
- г) матеріальні правовідносини.

11. Визначте видову приналежність правових відносин, у межах яких реалізуються санкції охоронних норм Кримінального кодексу України (критерій для класифікації – з огляду на те, чиї інтереси реалізуються в межах правовідносин):

- а) управлінські правовідносини;
- б) відносні правовідносини;
- в) приватноправові відносини;
- г) публічно-правові відносини.

12. До якого різновиду належить правовідносини, у межах яких особа виконує покладений на неї конституційний обов'язок захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності держави, шанування її державних символів? (критерій для класифікації – функціональне призначення правовідносин):

- а) охоронні правовідносини;
- б) відносні правовідносини;
- в) регулятивні правовідносини;

г) публічно-правові відносини.

13. Визначте видову приналежність правових відносин, у межах яких пасажир виконує свій цивільно-правовий обов'язок сплати за проїзд у громадському транспорті, а водій – надає послугу з перевезення пасажирів (критерій для класифікації – характер поведінки зобов'язаного суб'єкта):

- а) договірні правовідносини;
- б) відносні правовідносини;
- в) правовідносини пасивного типу;
- г) правовідносини активного типу.

14. До якого різновиду належить правовідносини, що виникають між органом публічної влади та громадянином, у межах яких останній реалізує своє право на доступ до публічної інформації? (критерій для класифікації – розподіл прав і обов'язків між сторонами правовідносин):

- а) односторонні правовідносини;
- б) двосторонні правовідносини;
- в) договірні правовідносини;
- г) багатосторонні правовідносини.

15. Визначте видову приналежність правових відносин, у межах яких громадяни реалізують своє конституційне право на свободу об'єднання у політичну партію (критерій для класифікації – залежно від кількості суб'єктів, які є учасниками правовідносин):

- а) прості правовідносини;
- б) складні правовідносини;
- в) двостороння правовідносини;
- г) загальні правовідносини.

Тема 14. ЮРИДИЧНІ ФАКТИ

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

юридичний факт, класифікація юридичних фактів, факт-дія, факт-подія, юридичний акт, юридичний вчинок, абсолютні події, відносні події, правоутворюючі, правозмінючі та правоприпиняючі юридичні факти, матеріальні та процесуальні, позитивні й негативні, документально оформлені й неформлені, прості та складні юридичні факти, фактичний склад, юридичний стан, правові презумпції, правові преюдиції й юридичні фікції.

Тестові завдання для здобуття та перевірки засвоєння теоретичних знань

1. Якому поняттю відповідає таке визначення: «конкретні життєві обставини, з наявністю або відсутністю яких норми права пов'язують виникнення, зміну чи припинення правовідносин»?

- а) правові преюдиції;
- б) правові презумпції;
- в) юридичні факти;
- г) юридичні фікції.

2. Яке з наведених суджень є логічно хибним у плані відображення суттєвих ознак категорії юридичний факт?

- а) це обставини, що полягають у наявності або відсутності певних явищ матеріального світу;
- б) це обставини, що у певний спосіб виражені (об'єктивовані) зовні;
- в) це обставини абстрактні, загальні;
- г) це обставини, прямо чи побічно передбачені нормами права.

3. У якому із структурних елементів норми права міститься посилання на юридично значущі факти як підставу для розвитку правовідносин?

- а) у диспозиції норми права;
- б) у гіпотезі норми права;
- в) у санкції норми права;
- г) у курації норми права.

4. Що з наведеного нижче не визнається юридичним фактом?

- а) успішне складання здобувачем вищої освіти семестрового екзамену;
- б) дорожно-транспортна пригода з тяжкими наслідками;
- в) поняття правової поведінки;
- г) написання композитором музичного твору.

5. Яке з нижченаведених явищ соціально-правової дійсності правнича наука та чинне законодавство розглядають не як самостійний юридичний факт, а як елемент складного юридичного факту?

- а) отримання неправомірної вигоди;
- б) державна зрада;
- в) вина деліктоздатної особи;
- г) крадіжка.

6. Зважаючи на спосіб зв'язку з правовою дійсністю, юридичні факти, відсутність яких є підставою для виникнення, зміни чи припинення правовідносин, у правничій науці отримали назву ...

- а) правоутворюючих;
- б) матеріальних;
- в) оформлених;
- г) негативних.

7. Оберіть із наведеного нижче переліку різновид юридичних фактів за способом зв'язку з правовою дійсністю:

- а) оформлені;
- б) матеріальні;
- в) позитивні;
- г) правоутворюючі.

8. Юридичні факти, що не мають документальної фіксації (закріплення), сучасна правнича наука відносить до різновиду ...

- а) неоформлених;
- б) негативних;
- в) процесуальних;
- г) правопідтверджуючих.

9. Зважаючи на породжувані ними юридичні наслідки, юридичні факти, з наявністю або відсутністю яких норми права пов'язують виникнення правовідносин, у сучасній правничій науці отримали назву ...

- а) правоутворюючих;

- б) правопідтверджуючих;
- в) правозмінюючих;
- г) правоприпиняючих.

10. З огляду на значення юридичних фактів у фактичному складі, ті з них, які найбільш повно відображають сутність соціальної ситуації, що підлягає правовому регулюванню, в сучасній правовій доктрині називаються ...

- а) головними;
- б) негативними;
- в) процесуальними;
- г) правопідтверджуючими.

11. Яка категорія правничої науки відображає однойменне явище правової дійсності, що, як юридичні факти, характеризуються відносною стабільністю та тривалим періодом існування, протягом якого вони можуть неодноразово (в поєднанні з іншими фактами) викликати настання правових наслідків?

- а) юридичні стани;
- б) фактичні склади;
- в) факти-строки;
- г) преюдиціальні факти.

12. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності: «обґрунтоване припущення про наявність або відсутність певних юридичних фактів, що може призвести до виникнення, зміни або припинення правовідносин»?

- а) юридичний факт;
- б) правова преюдиція;
- в) юридична фікція;
- г) правова презумпція.

13. Якому поняттю відповідає таке визначення: «виключення можливості оспорювати раніше доведений юридичний факт, що має документальне підтвердження і може призвести до виникнення, зміни або припинення правовідносин»?

- а) правова преюдиція;
- б) правова презумпція;
- в) юридична фікція;
- г) юридичний факт.

14. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності: «умовне припущення про існування таких дій або подій (тобто юридичних фактів), яких насправді не було, немає і не могло бути, або ж імовірність існування яких у дійсності є мінімальною (незначною), що є підставою для виникнення, зміни чи припинення правовідносин?»

- а) юридична фікція;
- б) юридичний факт;
- в) правова презумпція;
- г) правова преюдиція.

15. Хто з учених за твердженням німецького юриста А. Манігка вперше залучив до наукового обігу терміно-поняття «юридичний факт»?

- а) Карл фон Савінґі;
- б) Роберт фон Моль;
- в) Георг Гегель;
- г) Георг Фрідріх Пухта.

Тестові завдання для формування практичних навичок юридичної діяльності

1. Конституційне законодавство України пов'язує можливість обрання громадянина України народним депутатом України із наявністю такого негативного юридичного факту:

- а) відсутність судимості за вчинення умисного злочину;
- б) досягнення громадянином на день виборів двадцяти одного року;
- в) наявність у нього права голосу;
- г) проживання в Україні протягом останніх п'яти років.

2. Яке з наведених нижче суджень є логічно істинним у плані визначення видової приналежності юридичного факту поширення коронавірусної інфекції, що в окремих державах спричинила загибель значної частини населення? (при відповіді на питання необхідно виходити з того, що дотепер немає документальних підтверджень штучного походження вірусу і, водночас, наявність установлених фактів реінфікування людей, які перехворіли на цю інфекцію).

а) поширення коронавірусної інфекції, що в окремих державах спричинила загибель значної частини населення є відносною подією,

незалежною у своєму походженні від людини, повторюваною та масовою;

б) поширення коронавірусної інфекції, що в окремих державах спричинила загибель значної частини населення є абсолютною подією, залежною у своєму походженні від людини, повторюваною та масовою;

в) поширення коронавірусної інфекції, що в окремих державах спричинила загибель значної частини населення є відносною подією, незалежною у своєму походженні від людини, унікальною та масовою;

г) поширення коронавірусної інфекції, що в окремих державах спричинила загибель значної частини населення є абсолютною подією, залежною у своєму походженні від людини, унікальною та масовою.

3. Яке з наведених нижче суджень є логічно істинним у плані визначення видової приналежності юридичного факту Чорнобильської катастрофи – катастрофи планетарного масштабу?

а) Чорнобильська катастрофа є відносною подією, залежною у своєму походженні від людини, унікальною, масовою та незворотною;

б) Чорнобильська катастрофа є абсолютною подією, незалежною у своєму походженні від людини (тобто, природною подією), унікальною, масовою та незворотною;

в) Чорнобильська катастрофа є відносною подією, залежною у своєму походженні від людини, унікальною, масовою та зворотною;

г) Чорнобильська катастрофа є абсолютною подією, незалежною у своєму походженні від людини (тобто, природною подією), повторюваною, масовою та незворотною.

4. Оберіть із наведеного переліку юридичних фактів той, який юридична наука за ступенем складності відносить до простих?

а) факт досягнення фізичною особою повноліття;

б) факт укладення цивільно-правового договору;

в) факт вчинення правопорушення;

г) факт складання фізичною особою заповіту.

5. Порухення працівником правил безпеки праці, що мало своїм наслідком його смерть на виробництві, сучасною правовою доктриною розглядається як ...

а) складний юридичний факт;

б) як сукупність складного і простого юридичних фактів;

в) як сукупність двох простих юридичних фактів;

г) як фактичний склад.

6. Який із наведених нижче юридичних фактів за ознакою документального закріплення сучасною правничою наукою розглядається як оформлений?

- а) факт винесення суддею завідомо неправосудного вироку;
- б) факт викрадення чужого майна;
- в) факт укладення цивільно-правового договору позички;
- г) факт вчинення умисного вбивства.

7. Який із наведених нижче юридичних фактів за їх значенням у фактичному складі, що є підставою для реєстрації шлюбу та виникнення сімейних правовідносин, сучасною правничою наукою розглядається як головний?

- а) факт подання до органу реєстрації актів цивільного стану заяви про реєстрацію шлюбу як вияв їхньої добровільної згоди;
- б) факт досягнення шлюбного віку;
- в) факт відсутності іншого зареєстрованого шлюбу;
- г) факт відсутності хронічних захворювань, що перешкодою для продовженню роду.

8. Який із наведених нижче юридичних фактів за їх значенням у фактичному складі, що є підставою для виникнення правовідносин, у межах яких реалізується конституційне право на безоплатне здобуття вищої освіти в державному навчальному закладі на конкурсній основі, сучасною правничою наукою розглядається як підлеглий?

- а) факт подання до державного навчального закладу медичної довідки про стан здоров'я встановленої форми;
- б) факт приналежності до громадянства України;
- в) факт здобуття повної загальної середньої освіти;
- г) факт успішного проходження державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання здобутих знань.

9. Оберіть із наведеного переліку юридичних фактів той, який юридична наука за субординацією в правовому регулюванні відносить до процесуальних?

- а) факт підписання та оприлюднення закону главою держави;
- б) факт складання та підписання заповіту спадкодавцем;
- в) факт складання та підписання цивільно-правового договору його сторонами;
- г) факт складання договору про сплату аліментів на дитину та його посвідчення нотаріусом.

10. Оберіть із наведеного переліку юридичних фактів той, який є підставою для виникнення матеріальних правовідносин?

а) факт подання особою заяви до територіального органу Пенсійного фонду України про призначення пенсії;

б) факт подання особою заяви до правоохоронного органу про вчинений злочин;

в) факт подання особою конституційної скарги до Конституційного Суду України з метою перевірки на конституційність закону України, що був застосований в остаточному судовому рішенні в її справі;

г) факт подання громадянином України заяви до Центральної виборчої комісії для реєстрації його кандидатом у Президенти України.

11. Який із наведених нижче юридичних фактів у фактичному складі є правоперешкоджаючим для розвитку конституційно-правових відносин, у межах яких громадянин України реалізує своє конституційне право бути призначеним на посаду судді?

а) факт досягнення громадянином України 28 років;

б) факт наявності у нього вищої юридичної освіти;

в) факт наявності у нього стажу професійної діяльності у сфері права п'ять років;

г) факт володіння ним державною мовою.

12. Який із наведених нижче юридичних фактів у фактичному складі є таким, що породжує у громадянина України конституційне право бути призначеним на посаду судді Конституційного Суду України?

а) факт досягнення громадянином України 40 років;

б) факт наявності у нього вищої юридичної освіти;

в) факт наявності у нього стажу професійної діяльності у сфері права сімнадцять років;

г) факт володіння ним державною мовою.

13. Із наведеного переліку юридичних фактів оберіть той, який сучасна правнича наука відносить до юридичних учинків?

а) знахідка речі, що є власністю іншої особи, яку закон вимагає повернути цій особі або ж передати на зберігання до Національної поліції чи органу місцевого самоврядування;

б) зберігання зберігачем протягом встановленого у цивільно-правовому договорі строку речі та повернення її у схоронності поклаждавцеві;

в) безоплатне отримання обдаровуваним у подарунок речі від

дарувальника;

г) прийняття спадкоємцем у спадщину прав і обов'язків щодо володіння, користування та розпорядження річчю.

14. Із наведеного переліку юридичних фактів оберіть той, який сучасною правничою наукою розглядається як юридичний стан?

а) перебування у громадянстві держави;

б) вчинення умисного злочину особою, що перебуває у стані алкогольного сп'яніння;

в) надзвичайний стан;

г) стан сильного душевного хвилювання особи.

15. Який із наведених нижче юридичних фактів є правозмінюючим для правовідносин, у межах яких відбувається проходження служби працівниками Національної поліції?

а) відрядження працівника Національної поліції до закладу вищої освіти МВС України для проведення науково-дослідної та навчальної роботи;

б) підвищення працівника Національної поліції за спеціальним званням;

в) накладання на працівника Національної поліції дисциплінарного стягнення у виді догани;

г) перебування працівника Національної поліції, який отримав поранення під час несення служби з охорони правопорядку, на стаціонарному лікуванні у шпиталі МВС України.

Тема 15. СИСТЕМА ПРАВА І СИСТЕМА ЗАКОНОДАВСТВА

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

правова система, система права, публічне право, приватне право, галузь права, підгалузь права, інститут права, субінститут (підінститут) права, норма права, предмет правового регулювання, метод правового регулювання, імперативний та диспозитивний методи правового регулювання, система законодавства, галузь законодавства, інститут законодавства, нормативно-правовий припис, систематизація законодавства, облік, інкорпорація, консолідація та кодифікація законодавства, основи законодавства, кодекс, правила, статут, положення.

Тестові завдання для здобуття та перевірки засвоєння теоретичних знань

1. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження Н. Оніщенко про однойменне явище правової дійсності: «зумовлена економічним і соціальним устроєм структура права, що відображає внутрішню узгодженість і єдність юридичним норм і одночасно їх поділ на відповідні галузі та інститути»?

- а) система законодавства;
- б) галузь законодавства;
- в) галузь права;
- г) система права.

2. Що з наведеного нижче правничою наукою визнається первинним елементом системи права?

- а) закон;
- б) галузь права;
- в) нормативно-правовий припис;
- г) норма права.

3. Якому поняттю відповідає таке судження П. Рабіновича про однойменне явище правової дійсності: «система юридичних норм, які регулюють певну сферу суспільних відносин специфічним методом правового регулювання»?

- а) підгалузь права;

- б) норма права;
- в) галузь права;
- г) інститут права.

4. Оберіть із наведеного переліку різновид галузей права з огляду на використані правові режими:

- а) регулятивні;
- б) правоохоронні;
- в) комплексні;
- г) матеріальні.

5. Із наведеного переліку оберіть різновид галузей права за субординацією в правовому регулюванні:

- а) матеріальні;
- б) правоохоронні;
- в) спеціальні;
- г) фундаментальні.

6. Яку з наведених галузей національного права з огляду на використані в ній правові режими правнича наука відносить до різновиду фундаментальних (профілюючих)?

- а) цивільне право
- б) сімейне право;
- в) трудове право;
- г) господарське право.

7. Яка з наведених нижче галузей національного права з огляду на використані в ній правові режими належить до різновиду спеціальних?

- а) сімейне право;
- б) господарське право;
- в) конституційне право;
- г) кримінальне право.

8. Оберіть із наведеного переліку різновид інститутів права за функціональною спрямованістю дії:

- а) матеріальні;
- б) охоронні;
- в) галузеві;
- г) процесуальні.

9. Як співвідносяться поняття «система права» і «система законодавства»?

- а) як філософські категорії «зміст» і «форма», відповідно;
- б) як філософські категорії «сутність» і «явище», відповідно;
- в) як філософські категорії «ціле» і «частина», відповідно;
- г) як філософські категорії «загальне» й «особливе», відповідно.

10. Згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 9 липня 1998 року № 12-рп/98 термін «законодавство», що вживається в ч. 3 ст. 21 Кодексу законів про працю України щодо визначення сфери застосування контракту як особливої форми трудового договору, треба розуміти так, що ним охоплюються ...

а) закони України, чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також постанови Верховної Ради України, укази Президента України, декрети і постанови Кабінету Міністрів України, прийняті в межах їх повноважень та відповідно до Конституції України та законів України;

б) закони України, чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також постанови Верховної Ради України, укази та розпорядження Президента України, декрети і постанови Кабінету Міністрів України, прийняті в межах їх повноважень та відповідно до Конституції України та законів України;

в) закони України, чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також постанови Верховної Ради України, укази Президента України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, прийняті в межах їх повноважень та відповідно до Конституції України та законів України;

г) закони України, чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також постанови Верховної Ради України, укази та розпорядження Президента України, декрети, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, прийняті в межах їх повноважень та відповідно до Конституції України та законів України.

11. Яке з наведених нижче суджень є логічно хибним у плані відображення співвідношення категорій система права і система законодавства?

а) внутрішня структура системи права повністю збігається з внутрішньою структурою системи законодавства: вони мають як

горизонтальну (галузеву), так і вертикальну (ієрархічну) будову;

б) первинним елементом побудови системи права є норма права, що завжди має чітку структуру (гіпотеза, диспозиція, санкція), а первинним елементом побудови системи законодавства є стаття нормативно-правового акта, котра зазвичай не має чіткої структури;

в) система законодавства за обсягом поданого в ньому матеріалу ширше, ніж система права, оскільки включає те, що не може бути віднесеним до норм права – різні програмні положення, вказівки на мету і мотиви видання тих чи інших актів;

г) система права складається з галузей права, що мають свій предмет і метод правового регулювання, а система законодавства включає галузі законодавства, що не мають свого (специфічного, своєрідного) методу правового регулювання.

12. Вкажіть, що з наведеного є первинним елементом системи законодавства?

- а) галузь законодавства;
- б) інститут законодавства;
- в) нормативно-правовий припис;
- г) закон.

13. Якому поняттю відповідає таке визначення: «діяльність компетентних державних органів та уповноважених організацій щодо упорядкування й удосконалення нормативно-правових актів, зведення їх у єдину внутрішньо узгоджену систему»?

- а) консолідація;
- б) облік;
- в) кодифікація;
- г) систематизація законодавства.

14. Зміст якої наукової категорії розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності: «діяльність щодо накопичення нормативно-правових актів, підтримання їх у контрольному стані, а також створення пошукової системи, що забезпечує ефективний пошук необхідної правової інформації»?

- а) інкорпорація законодавства;
- б) консолідація законодавства;
- в) облік нормативно-правового матеріалу;
- г) кодифікація законодавства.

15. Якому поняттю відповідає таке визначення: «форма систематизації законодавства, за якої здійснюється змістовна переробка (усунення протиріч, скасування застарілих норм) нормативно-правових актів», що мають спільний предмет і метод правового регулювання, та створення зведеного нормативного акту»?

- а) кодифікація законодавства;
- б) консолідація законодавства;
- в) інкорпорація законодавства;
- г) облік нормативно-правового матеріалу.

16. Як співвідносяться за обсягом поняття «розвиток законодавства», «вдосконалення законодавства» й «упорядкування законодавства»?

а) «розвиток законодавства» включає в себе «вдосконалення» й «упорядкування» законодавства як свідому діяльність нормотворчих суб'єктів, тобто є більш широким поняттям щодо двох інших;

б) «розвиток законодавства» тотожний поняттям «удосконалення» й «упорядкування» законодавства;

в) «розвиток законодавства» є вужчим у порівнянні з поняттями «вдосконалення» й «упорядкування» законодавства;

г) обсяг поняття «розвиток законодавства» лише частково перетинається з обсягом понять «удосконалення» й «упорядкування» законодавства.

17. Що з наведеного нижче виходить за межі систематизації законодавства?

а) створення нових норм права;

б) упорядкування окремих юридичних норм шляхом уточнення їх положень;

в) усунення суперечностей і прогалин у нормативному регулюванні суспільних інститутів;

г) галузева уніфікація нормативного регулювання однорідних суспільних відносин.

18. По відношенню до якого виду систематизації законодавства істинним є таке судження: «це системне упорядкування окремих положень нормативно-правових актів та їх розвиток з метою формування окремих цілісно завершених юридичних норм (від положень локальних нормативно-правових актів до конституційних положень юридичної норми)»?

- а) галузева систематизація законодавства;

- б) інституційна систематизація законодавства;
- в) елементарна систематизація законодавства;
- г) комплексна систематизація законодавства.

19. Для якого види систематизації законодавства характерне системне упорядкування та розвиток положень юридичних норм кількох взаємопов'язаних галузей законодавства з метою формування цілісних міжгалузевих нормативних комплексів для забезпечення вищого рівня системності законодавства?

- а) комплексна систематизація законодавства галузева;
- а) загальна систематизація законодавства;
- б) інституційна систематизація законодавства;
- в) систематизація законодавства.

20. Організаційною формою здійснення функції вдосконалення законодавства є ...

- а) його облік;
- б) його консолідація;
- в) його інкорпорація;
- г) його кодифікація.

21. Який із наведених принципів не має відношення до обліку як однієї з форм систематизації законодавства?

- а) достовірність інформації;
- б) повнота інформаційного масиву;
- в) обґрунтованість інформації;
- г) зручність використання інформації.

22. Із наведеного переліку оберіть найбільш просту форму обліку:

- а) автоматизований облік законодавства;
- б) картковий облік;
- в) ведення контрольних текстів чинних нормативних актів;
- г) журнальний облік.

23. Яка з наведених форм систематизації законодавства зумовлюється потребою ліквідації множинності нормативних актів, їх укрупнення, створення своєрідних «блоків» законодавства?

- а) облік;
- б) кодифікація;
- в) інкорпорація;
- г) консолідація.

24. Якому поняттю відповідає таке визначення: «форма систематизації, за якої нормативні акти певного рівня об'єднуються повністю або частково у різного роду збірники чи зібрання у певному порядку (хронологічному, алфавітному, системно-предметному)»?

- а) кодифікація;
- б) облік;
- в) інкорпорація;
- г) консолідація.

25. По відношенню до якого виду інкорпорації законодавства істинним є таке судження: «здійснюється від імені і за дорученням або з санкції правотворчого органу (органів), який затверджує або іншим способом офіційно схвалює підготовлені зібрання (зводи). Таке зібрання (звід) має офіційний характер і пріоритет перед раніше виданими публікаціями нормативних актів, оскільки включає акти в їх чинній редакції.»?

- а) неофіційна інкорпорація;
- б) офіційна інкорпорація;
- в) напівофіційна інкорпорація;
- г) офіційна інкорпорація.

26. Яка з наведених рис не властива зводу законів як систематизованому правовому акту?

- а) він є кодифікацією за галузевим принципом;
- б) він завжди є офіційною публікацією актів законодавства, оскільки видається від імені та за дорученням органу законодавчої влади;
- в) звід законів має пріоритет перед усіма попередніми офіційними публікаціями законів, містить їх чинну редакцію;
- г) цей вид систематизації передбачає велику попередню законотворчу роботу з узгодження норм законодавства, заповнення прогалин у ньому, скасування застарілих норм, об'єднання законів, що регулюють однакові питання, в єдині законодавчі акти.

27. Із наведеного переліку кодексів оберіть той, що його юридична наука відносить до різновиду міжгалузевих:

- а) Митний кодекс України;
- б) Кримінальний кодекс України;
- в) Цивільний кодекс України;
- г) Кодекс законів про працю України.

28. По відношенню до якого різновиду кодифікованого нормативно-правового акта істинним є таке судження: «комплексний нормативний акт, що визначає правове становище певних органів і організацій або регулює ту чи іншу сферу державної діяльності»?

- а) статут;
- б) правила;
- в) положення;
- г) кодекс.

29. Який із наведених кодифікованих актів регламентує правовий стан, завдання і компетенцію певного органу, установи чи групи однорідних органів, установ, організацій?

- а) положення;
- б) статут;
- в) кодекс;
- г) правила.

30. По відношенню до якого різновиду кодифікованого нормативно-правового акта істинним є таке судження: «містить процедурні норми, що визначають порядок організації якого-небудь роду діяльності»?

- а) правила;
- б) кодекс;
- в) положення;
- г) статут.

Тема 16. РЕАЛІЗАЦІЯ НОРМ ПРАВА

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

реалізація норм права, дотримання норм права, виконання норм права, використання норм права, застосування норм права, оперативно-виконавча діяльність, правоохоронна діяльність, стадії процесу застосування норм права, встановлення фактичної основи справи, предмет доказування, докази, джерела доказів, встановлення юридичної основи справи (юридична кваліфікація), ухвалення рішення у справі, акт застосування норм права (правозастосовний акт), виконання ухваленого рішення, правові колізії, прогалини в об'єктивному (позитивному) праві, прогалини в законі, прогалини в законодавстві, аналогія закону, субсидіарне правозастосування, аналогія права, юридичні колізії, колізії в законодавстві, колізії норм права, темпоральні, просторові, ієрархічні та змістовні колізії, колізійні норми та колізійне право.

Тестові завдання для здобуття та перевірки засвоєння теоретичних знань

1. Якому поняттю відповідає таке визначення: «втілення приписів уповноважуваних, зобов'язуваних і забороняючих норм права в об'єктивованому волевиявленні право-дієздатних суб'єктів (їх правомірній поведінці), що, як правило, породжує правопевні для учасників суспільного життя юридичні наслідки та забезпечує досягнення мети правового регулювання – упорядкування, охорону та розвиток суспільних відносин»?

- а) реалізація норм права;
- б) застосування норм права;
- в) правоутворення;
- г) інтерпретація норм права.

2. Реалізація норм права можлива лише шляхом ...

- а) правомірної поведінки суб'єктів;
- б) усіх вказаних видів правової поведінки;
- в) об'єктивно протиправної поведінки суб'єктів;
- г) неправомірної поведінки суб'єктів.

3. З огляду на характер поведінки (діяння) суб'єктів, яку передбачають правові норми, розрізняють такі форми їх реалізації:

- а) активну і пасивну;
- б) просту і складну;
- в) індивідуальну і колективну;
- г) добровільну і примусову.

4. Реалізація норми права передбачає втілення в правомірній поведінці суб'єктів права приписів ...

- а) її диспозиції і санкції;
- б) її гіпотези і диспозиції;
- в) її гіпотези і санкції;
- г) її гіпотези.

5. Оберіть із наведеного переліку форму безпосередньої реалізації норм права, що полягає в утриманні суб'єкта від вчинення дій, які є забороненими.

- а) використання норм права;
- б) дотримання норм права;
- в) виконання норм права;
- г) застосування норм права.

6. Хто з наведеного переліку суб'єктів права у переважній більшості випадків застосовує норми права?

- а) народні депутати України;
- б) політичні партії;
- в) суди;
- г) фізичні особи.

7. Якому поняттю відповідає таке визначення: «пізнавальна за змістом та правова за формою владна організуюча діяльність уповноваженої сторони управлінських правовідносин, плин якої проходить у процедурно-процесуальному порядку, спрямована на індивідуальне регулювання поведінки суб'єктів права шляхом вирішення конкретної юридичної справи та ухвалення з цією метою правозастосовного акта, що має персоніфікований характер і породжує юридичні наслідки»?

- а) використання норм права;
- б) застосування норм права;
- в) виконання норм права;
- г) реалізація норм права.

8. Складання фізичною особою заповіту є актом реалізації норм

спадкового права у формі ...

- а) виконання;
- б) застосування;
- в) дотримання;
- г) використання.

9. Сплата резидентом податків у порядку та розмірах, визначених законом, є актом реалізації норм податкового права у формі ...

- а) дотримання;
- б) використання;
- в) виконання;
- г) застосування.

10. В якій формі реалізуються уповноважуючі норми права?

- а) виконання норм права;
- б) застосування норм права;
- в) дотримання норм права;
- г) використання норм права.

11. Оберіть із наведеного переліку підставу для застосування норм права:

- а) необхідність тлумачення закону;
- б) необхідність систематизації закону;
- в) необхідність засвідчення юридично значущих фактів;
- г) необхідність конкретизації закону.

12. Розташуйте у правильній послідовності основні стадії застосування норм права:

- 1) вибір та тлумачення норм права
 - 2) здійснення фактичних дій, спрямованих на впровадження рішення по справі в життя
 - 3) встановлення та аналіз фактичних обставин справи
 - 4) прийняття рішення по справі
- а) 1 3 2 4;
 - б) 4 2 1 3;
 - в) 3 1 4 2;
 - г) 1 3 4 2.

13. Якій із вказаних вимог до застосування норм права відповідає таке положення: «відповідність діяльності правозастосовних органів не тільки приписам норм права, але й конкретним життєвим обставинам,

умовам місця та часу; вміння обирати оптимальний шлях реалізації норм права в конкретній життєвій ситуації»:

- а) обґрунтованості;
- б) доцільності;
- в) справедливості;
- г) гуманізму.

14. Зміст якої вимоги до застосування норм права відображає таке положення: «діяльність державних органів, їх посадових і службових осіб повинна ґрунтуватись на врахуванні інтересів суспільства в цілому, а не врахуванні становища чи рангу окремої особи або групи осіб»:

- а) доцільності;
- б) соціальної справедливості;
- в) обґрунтованості;
- г) законності.

15. Зміст якої вимоги до застосування норм права відображає таке положення: «прийняття рішення, в якому був би дотриманий необхідний баланс між несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи і цілями, на досягнення яких спрямоване це рішення»:

- а) соціальна справедливість;
- б) законність;
- в) пропорційність;
- г) доцільність.

Тестові завдання для формування практичних навичок юридичної діяльності

1. Оберіть із наведеного переліку різновид акта застосування норм права за формою зовнішнього вираження.

- а) судовий акт;
- б) вербальний акт;
- в) правоприпиняючий акт;
- г) охоронний акт.

2. Різновидом акту застосування норм права за способом прийняття є:

- а) постанова;
- б) конклюдентний акт;
- в) колегіальний акт;
- г) основний акт.

3. Оберіть із наведеного переліку різновид акта застосування норм права за характером юридичних наслідків:

- а) правоохоронні;
- б) правоприпиняючі;
- в) забороняючі;
- г) регулятивні.

4. Із наведеного переліку оберіть різновид акта застосування норм права за формою зовнішнього вираження.

- а) конклюдентний;
- б) судовий;
- в) адміністративний;
- г) кримінальний.

5. За функціональним призначенням розрізняють такі види актів застосування норм права:

- а) регулятивні й охоронні;
- б) письмові й усні;
- в) матеріальні та процесуальні;
- г) диспозитивні й імперативні.

6. Яка з перерахованих рис не властива акту застосування норм права?

- а) носить персоніфікований характер;
- б) приймається компетентними органами публічної влади, їх посадовими і службовими особами;
- в) виражається зовні у письмовій, вербальній або конклюдентній формі;
- г) не може бути оскаржений у суді.

7. Акт застосування норм права з огляду на внутрішню будову складається з таких структурних елементів:

- а) розділів, частин, статей;
- б) загальної й особливої частин;
- в) суб'єкта, об'єкта та змісту;
- г) вступної, описово-мотивувальної та резолютивної частин.

8. До якого різновиду правозастосовних актів за зовнішньою формою виразу належить акт застосування працівником Національної поліції табельної вогнепальної зброї?

- а) адміністративний;
- б) законний;
- в) правомірний;
- г) конклюдентний.

9. Визначте видovu приналежність Постанови Верховної Ради України про призначення громадянина Л. на посаду Генерального прокурора України, як правозастосовного акта, за способом його прийняття:

- а) письмовий;
- б) конституційний;
- в) колегіальний;
- г) регулятивний.

10. До якого різновиду правозастосовних актів за юридичними наслідками належить Указ Президента України про призначення громадянина С. на посаду судді Конституційного Суду України?

- а) письмовий;
- б) конституційний;
- в) правоутворюючий;
- г) регулятивний.

11. Визначте видovu приналежність ухвали слідчого судді про проведення судово-медичної експертизи, як правозастосовного акта, за його значенням у кримінальному процесі:

- а) письмовий;
- б) допоміжний;
- в) єдиноначальний;
- г) охоронний.

12. Оберіть із наведеного переліку різновид акта застосування норм права за характером індивідуальних велінь (приписів):

- а) конклюдентний;
- б) судовий;
- в) зобов'язуючий;
- г) кримінальний.

13. Яке явище правової дійсності відображено у судженні законодавця, закріпленому в ч. 1 ст. 9 ЦК України:

«Положення цього Кодексу застосовуються до врегулювання відносин, які виникають у сферах використання природних ресурсів та

охорони довкілля, а також до трудових і сімейних відносин, якщо вони не врегульовані іншими актами законодавства»?

- а) субсидіарне правозастосування;
- б) аналогія права;
- в) застосування права;
- г) правове регулювання.

14. Визначте спосіб подолання прогалин у нормативно-правовому акті, що передбачений ст. 10 СК України:

«Якщо певні сімейні відносини не врегульовані цим Кодексом, іншими нормативно-правовими актами або домовленістю (договором) сторін, до них застосовуються норми цього Кодексу, які регулюють подібні відносини»:

- а) аналогія закону;
- б) субсидіарне правозастосування;
- в) аналогія права;
- г) застосування норм права;
- г) правове регулювання.

15. Визначте спосіб подолання прогалин у нормативно-правовому акті, що передбачений ч. 6 ст. 9 КПК України:

«У випадках, коли положення цього Кодексу не регулюють або неоднозначно регулюють питання кримінального провадження, застосовуються загальні засади кримінального провадження, визначені частиною першою статті 7 цього Кодексу»:

- а) аналогія права;
- б) субсидіарне правозастосування;
- в) аналогія закону;
- г) правове регулювання.

Тема 17. ТЛУМАЧЕННЯ НОРМ ПРАВА

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

тлумачення норм права, тлумачення-з'ясування норм права, тлумачення-роз'яснення норм права, об'єкт тлумачення, статичне тлумачення, динамічне тлумачення, предмет тлумачення, способи тлумачення-з'ясування норм права, буквальне (адекватне), обмежувальне та розширювальне тлумачення норм права, офіційне тлумачення, нормативне тлумачення, казуальне тлумачення, автентичне (авторське) тлумачення, делеговане (легальне) тлумачення, офіційне тлумачення, неофіційне тлумачення, доктринальне тлумачення, професійне тлумачення, буденне тлумачення, правороз'яснювальний процес, акт тлумачення норм права (інтерпретаційно-правовий акт).

Тестові завдання для здобуття та перевірки засвоєння теоретичних знань

1. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності: «пізнавальна за змістом діяльність різних з огляду на рівень правосвідомості суб'єктів права, що носить вольовий характер, спрямована на з'ясування та роз'яснення волі суб'єкта правотворчості або виявленої й опосередкованої ним волі громадянського суспільства, матеріалізованої у нормах права та здійснюється шляхом використання спеціально опрацьованих за цього правил і прийомів (способів тлумачення норм права) з метою правильного розуміння та практичної реалізації приписів правових норм»?

- а) тлумачення норм права;
- б) застосування норм права;
- в) реалізація норм права;
- г) правотворчість.

2. У межах якого виду тлумачення здійснюється роз'яснення змісту норми права стосовно конкретної юридичної справи?

- а) буквального;
- б) історичного;
- в) казуального;
- г) офіційного.

3. Оберіть із наведеного переліку різновид тлумачення-з'ясування залежно від співвідношення дійсного змісту норми права з її текстом.

- а) буквальне тлумачення норм права;
- б) історичне тлумачення норм права;
- в) казуальне тлумачення норм права;
- г) офіційне тлумачення норм права.

4. Якому поняттю відповідає таке визначення: «сформульоване у спеціальному акті роз'яснення змісту і мети норми права, яке здійснюється органом, що прийняв юридичну норму, і має загальнообов'язкове значення для всіх, хто реалізує (застосовує) норму права, що тлумачиться»?

- а) казуальне тлумачення норм права;
- б) судове тлумачення норм права;
- в) професійне тлумачення норм права;
- г) автентичне тлумачення норм права.

5. Різновидами казуального тлумачення норм права є:

- а) судове й адміністративне тлумачення норм права;
- б) автентичне та делеговане тлумачення норм права;
- в) офіційне та неофіційне тлумачення норм права;
- г) адекватне й обмежувальне тлумачення норм права.

6. До якого виду тлумачення за рівнем компетентності інтерпретатора належить науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України?

- а) автентичного;
- б) доктринального;
- в) буденного;
- г) професійного.

7. Який спосіб тлумачення передбачає з'ясування змісту правової норми за допомогою аналізу її взаємозв'язку з іншими нормами, галуззю і системою права?

- а) логічний;
- б) мовний;
- в) спеціально-юридичний;
- г) системний.

8. Із наведеного переліку оберіть спосіб тлумачення норм права, що

ґрунтується на знанні мовних засобів, правил орфографії, синтаксису?

- а) системний;
- б) спеціально-юридичний;
- в) мовний;
- г) логічний.

9. У межах якого підходу до тлумачення норм права суб'єкт має тлумачити правові норми виходячи з того, що їх зміст залишається незмінним, тобто таким, яким його виклав у тексті закону сам законодавець?

- а) статичного;
- б) системного;
- в) аксіологічного;
- г) динамічного.

10. У межах якого підходу до тлумачення норм права суб'єкт має тлумачити правові норми пристосовуючи незмінний текст закону чи окремих його положень до нових умов і відносин, що змінилися?

- а) динамічного;
- б) системного;
- в) статичного;
- г) аксіологічного.

11. До якого виду тлумачення норм права за авторством належить роз'яснення положень постанов, прийнятих Верховною Радою України?

- а) історико-політичного;
- б) адекватного;
- в) доктринального;
- г) автентичного.

12. Які з перерахованих державних органів мають право офіційного тлумачення законів?

- а) суди загальної юрисдикції;
- б) органи прокуратури;
- в) органи Національної поліції;
- г) Конституційний Суд України.

13. Оберіть із наведеного переліку різновид акта тлумачення норм права за «авторством» норми права, що є предметом тлумачення:

- а) делегований;
- б) казуальний;

- в) письмовий;
- г) рішення.

14. Із наведеного переліку оберіть різновид акта тлумачення норм права за сферою дії:

- а) письмовий;
- б) рішення;
- в) делегований;
- г) нормативний.

15. Якому поняттю відповідає таке визначення: «забезпечене з боку держави аргументоване формально-обов'язкове волевиявлення органів публічної влади (їх посадових і службових осіб), що здійснює інформаційний вплив на свідомість право-дієздатних суб'єктів права шляхом роз'яснення змісту норм права і приписів ненормативного характеру або окремих їх фрагментів, а в єдності з нормативно-правовим або правозастосовним актами також опосередкований регулятивний та/або охоронний вплив на їх поведінку, спричиняє юридичні наслідки і сприяє утвердженню принципу правової визначеності»?

- а) інтерпретаційно-правовий акт;
- б) нормативно-правовий акт;
- в) правозастосовний акт;
- г) акт безпосередньої реалізації норм права.

Тестові завдання для формування практичних навичок юридичної діяльності

1. Якщо немає підстав для іншого тлумачення слів і виразів, що містяться в нормі права, їм надається те значення, яке вони мають ...

- а) у літературній мові;
- б) у юридичній науці;
- в) у юридичній практиці;
- г) у чинному законодавстві.

2. Чи можна поширювати значення терміна, встановлене законодавцем для однієї галузі права на інші?

- а) не можна без достатніх підстав;
- б) не можна;
- в) можна;

г) можна як виняток із загального правила.

3. До якого способу тлумачення норм права правова доктрина відносить таке правило: «Не припустиме тлумачення норми права, за якого її окремі слова та вирази можуть бути оцінені як зайві»?

- а) мовного;
- б) функціонального;
- в) телеологічного;
- г) спеціально-юридичного.

4. У якому значенні треба розуміти слова і вирази в нормі права (йдеться про темпоральний аспект)?

- а) в якому вони вжиті законодавцем на час видання цієї норми;
- б) в якому вони вживаються на час застосування цієї норми;
- в) в якому вони вживаються на час тлумачення цієї норми;
- г) в якому вони вживалися в минулому.

5. До якого способу тлумачення відносять такий прийом мислення, як доведення до абсурду?

- а) логічного;
- б) функціонального;
- в) мовного;
- г) спеціально-юридичного.

6. Оберіть із наведеного переліку спосіб тлумачення норм права, за допомогою якого суб'єкт може дійти такого висновку: «норма права, що тлумачиться, або її частина фактично не діє, оскільки зникли суспільні відносини, які нею регулювалися»?

- а) історичний;
- б) логічний;
- в) мовний;
- г) спеціально-юридичний.

7. Який із наведених нижче способів з'ясування дійсного змісту норм права передбачає урахування суб'єктом тлумачення чинників та умов, у яких діє, реалізується це правило поведінки?

- а) функціональний;
- б) логічний;
- в) мовний;
- г) історико-політичний.

8. Який спосіб тлумачення є обов'язковим при використанні суб'єктом правотворчості бланкетного та відсильного способів викладення норми права в статтях нормативно-правового акта?

- а) системний;
- б) функціональний;
- в) телеологічний;
- г) спеціально-юридичний.

9. Конструктивне тлумачення норм права, що передбачає з'ясування особливостей їх техніко-юридичної конструкції, правнича наука визначає як прийом ...

- а) спеціально-юридичного способу тлумачення норм права;
- б) логічного способу тлумачення норм права;
- в) мовного способу тлумачення норм права;
- г) історико-політичного способу тлумачення норм права.

10. Для якого способу тлумачення норм права характерне використання соціологічних прийомів, як от спостереження, опитування, інтерв'ювання, анкетування, експертна оцінка ?

- а) телеологічного;
- б) функціонального;
- в) мовного;
- г) спеціально-юридичного.

11. Який із наведених нижче прийомів з'ясування змісту норм права правнича наука визначає і як самостійний спосіб тлумачення норм права?

- а) термінологічний;
- б) системний;
- в) мовний;
- г) спеціально-юридичний.

12. Визначення галузевої належності правових норм на основі предмета та методу правового регулювання суспільних відносин правнича наука розглядає як прийом ...

- а) спеціально-юридичного способу тлумачення норм права;
- б) логічного способу тлумачення норм права;
- в) телеологічного способу тлумачення норм права;
- г) історико-політичного способу тлумачення норм права.

13. Для якого способу тлумачення характерний прийом порівняння норм права, що тлумачаться, з аналогічними недіючими нормами, що містяться в проекті чи скасованому нормативно-правовому акті?

- а) історичного;
- б) функціонального;
- в) мовного;
- г) спеціально-юридичного.

14. Який спосіб тлумачення норм права вимагає встановлення та дослідження зв'язків між загальними і спеціальними нормами права?

- а) системний;
- б) функціональний;
- в) мовний;
- г) спеціально-юридичний.

15. Який спосіб тлумачення норм права передбачає використання прийомів, які ґрунтуються на знанні діалектики співвідношення мети і засобу її досягнення, що ним виступає норма права?

- а) телеологічний;
- б) функціональний;
- в) мовний;
- г) спеціально-юридичний.

16. Який вид зв'язку між нормами права дозволяє правильніше визначити сферу дії норми права, що тлумачиться та коло суспільних відносин, які нею врегульовуються?

- а) зв'язок норми права, що тлумачиться, з оперативними нормами;
- б) зв'язок норми права, що тлумачиться, з нормою, яка розкриває зміст терміна, вживаного в цій нормі;
- в) зв'язок норми права, що тлумачиться, з нормами права, виданими зі спеціальною метою доповнити, змінити або уточнити таку норму;
- г) зв'язок норми права, що тлумачиться, з колізійними нормами.

17. Визначте різновид тлумачення-з'ясування з огляду на співвідношення між текстуальним виразом норми права, закріпленої в ч. 2 ст. 51 Конституції України та її дійсним змістом:

Редакція ч. 2 ст. 51 Конституції України:

«Батьки зобов'язані утримувати дітей до їх повноліття. Повнолітні діти зобов'язані піклуватися про своїх непрацездатних батьків»:

- а) буквальне;
- б) обмежувальне;

- в) розширювальне;
- г) адекватне.

18. Визначте різновид тлумачення-з'ясування з огляду на співвідношення між текстуальним виразом норми права, закріпленої в ч. 1 ст. 129 Конституції України та її дійсним змістом:

Редакція ч. 1 ст. 129 Конституції України:

«Судді, здійснюючи правосуддя, є незалежними і керуються верховенством права»:

- а) буквальне;
- б) обмежувальне;
- в) розширювальне;
- г) адекватне.

19. До якого виду тлумачення за рівнем компетентності інтерпретатора належить вербальне роз'яснення суддею змісту норми ЦК України учасникам цивільного процесу?

- а) професійного.
- б) автентичного;
- в) доктринального;
- г) буденного.

20. Оберіть із наведеного переліку різновид акта тлумачення норм права за юридичною формою:

- а) письмовий;
- б) рішення;
- в) нормативний;
- г) казуальний.

Тема 18. ПРАВОВА ПОВЕДІНКА

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

правова поведінка, правовий вчинок, об'єктивно протиправна поведінка, правомірна поведінка, правова активність, звичайна поведінка, маргінальна поведінка, конформістська поведінка, зловживання правом, правопорушення, склад правопорушення, об'єкт правопорушення, об'єктивна сторона правопорушення, протиправне діяння, суспільно шкідливі наслідки протиправного діяння, причинно-наслідковий зв'язок, місце, час та спосіб вчинення правопорушення, суб'єкт правопорушення, деліктоздатність, осудність, суб'єктивна сторона правопорушення, вина, умисел, необережність, мотив, мета, емоційний стан, казус, причини й умови вчинення правопорушень, суб'єктивні й об'єктивні причини вчинення правопорушень.

Тестові завдання для здобуття та перевірки засвоєння теоретичних знань

1. Якому поняттю відповідає таке визначення: «соціально значущі, виражені зовні у вигляді дій або бездіяльності акти суб'єктів права, що носять свідомо-вольовий характер, передбачені нормами об'єктивного права та породжують юридичні наслідки»?

- а) правова поведінка;
- б) правомірна поведінка;
- в) протиправна поведінка;
- г) неправомірна поведінка.

2. Чотири групи ознак, а саме: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт і суб'єктивна сторона утворюють склад

- а) правового акта;
- б) норми права;
- в) правовідносин;
- г) системи права.

3. Суспільні відносини, що зазнали регулятивного й охоронного впливу з боку права, складають ...

- а) об'єкт правового акта;
- б) об'єктивна сторона правового акта;

- в) об'єкт правопорушення;
- г) об'єктивна сторона правопорушення.

4. Оберіть із наведеного переліку різновид правової поведінки з огляду на поєднання формально-правових і суспільних характеристик:

- а) об'єктивно-протиправна поведінка;
- б) правова поведінка, що необхідна суспільству;
- в) правова поведінка, що є бажаною для суспільства;
- г) правова поведінка, що допускається суспільством.

5. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності: «суспільно корисні, суспільно необхідні, бажані чи допустимі акти або вчинки індивідуальних чи колективних суб'єктів, що носять свідомо-вольовий характер, відповідають (не суперечать) «літері» та «духу» об'єктивного права, забезпечуються державою і, як правило, породжують позитивні для суспільства в цілому та суб'єктів їх здійснення юридичні наслідки»?

- а) правова поведінка;
- б) правомірна поведінка;
- в) протиправна поведінка;
- г) неправомірна поведінка.

6. Який із наведених нижче видів правової поведінки не належить до правомірної?

- а) зловживання правом;
- б) конформістська поведінка;
- в) маргінальна поведінка;
- г) звичайна поведінка.

7. Який із наведених нижче різновидів правомірної поведінки характеризується низьким ступенем соціальної активності суб'єктів права, їх пристосованістю до правового становища, відсутністю власної позиції, прагненням не відрізнитись від інших суб'єктів, а вчиняти так, як інші?

- а) конформістська поведінка;
- б) маргінальна поведінка;
- в) звичайна поведінка;
- г) буденна поведінка.

8. Із наведеного переліку оберіть різновид правомірної поведінки, що виходить за межі класифікаційного ряду, що його виокремлюють

правники залежно від ставлення держави до правомірної поведінки:

- а) схвалювана;
- б) стимульована;
- в) допустима;
- г) звичайна.

9. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності: «суспільно небезпечне або суспільно шкідливе протиправне, винне діяння (дія чи бездіяльність) деліктоздатного суб'єкта, за яке законодавством передбачена юридична відповідальність»?

- а) правопорушення;
- б) об'єктивно протиправна поведінка;
- в) зловживання правом;
- г) маргінальна поведінка.

10. Оберіть із наведеного переліку різновид правопорушення за галузевою ознакою:

- а) конституційне;
- б) договірне;
- в) економічне;
- г) вчинене з корисливих мотивів.

11. Якому поняттю відповідає таке визначення: «елемент складу правопорушення, що характеризується протиправним діянням, його суспільно небезпечними або суспільно шкідливими наслідками і причинним зв'язком між ними»?

- а) об'єктивна сторона правопорушення;
- б) суб'єктивна сторона правопорушення;
- в) мотив учинення правопорушення;
- г) суб'єкт, який вчинив правопорушення.

12. Зміст якого поняття розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності: «елемент складу правопорушення, що характеризує психічне ставлення особи до вчиненого нею протиправного діяння та його наслідків»?

- а) суб'єктивна сторона правопорушення;
- б) деліктоздатність фізичної особи;
- в) об'єктивна сторона правопорушення;
- г) мотив учинення правопорушення.

13. Оберіть із наведеного переліку факультативний елемент суб'єктивної сторони правопорушення:

- а) мотив учинення правопорушення;
- б) знаряддя вчинення правопорушення;
- в) місце вчинення правопорушення;
- г) час вчинення правопорушення.

14. Оберіть із наведеного переліку факультативний елемент об'єктивної сторони правопорушення:

- а) місце вчинення правопорушення
- б) мотив вчинення правопорушення;
- в) вина суб'єкта;
- г) ціль вчинення правопорушення.

15. До якого різновиду правомірної поведінки можна віднести казус - діяння, що за ознаками об'єктивної сторони може кваліфікуватися як правопорушення, однак таким не визнається через відсутність вини суб'єкта, котрий заподіяв шкоду?

- а) звичайна правомірна поведінка;
- б) зловживання правом;
- в) об'єктивно протиправна поведінка;
- г) неправомірна поведінка.

Тестові завдання для формування практичних навичок юридичної діяльності

1. Визначте різновид правової поведінки суб'єкта, що виявилася у дотриманні ним заборони полишати межі місця постійного проживання у разі його інфікування коронавірусною інфекцією (критерій для класифікації – значущість правової поведінки для суспільства):

- а) правова поведінка, що необхідна суспільству;
- б) правова поведінка, що є бажаною для суспільства;
- в) правова поведінка, що допускається суспільством.
- г) правова поведінка, що є небажаною для суспільства.

2. Правову поведінку суб'єкта, що виявилася у допущенні ним правозастосовної помилки з огляду на поєднання формально-правових і суспільних характеристик (критерій для класифікації) у сучасній правничій науці визначають як ...

- а) об'єктивно протиправну поведінку;

- б) суспільно корисну правомірну поведінку;
- в) соціально шкідливу правопорушуючу поведінку;
- г) зловживання правом.

3. Визначте різновид правової поведінки суб'єкта, що виявилася у застосуванні працівником Національної поліції України табельної вогнепальної зброї за наявності підстав, передбачених чинним законодавством (критерій для класифікації – форма зовнішнього прояву):

- а) конклюдентна;
- б) правомірна;
- в) вербальна;
- г) письмова.

4. Правова поведінка, що виявилася у складанні фізичною особою заповіту, за сферою суспільного життя (критерій для класифікації), відноситься до різновиду поведінки, що здійснюється в...

- а) економічній сфері;
- б) культурній сфері;
- в) екологічній сфері;
- г) сімейній сфері.

5. Визначте різновид правової поведінки з огляду на поєднання формально-правових і суспільних характеристик, що виявилася в укладанні малолітньою особою цивільно-правової угоди купівлі-продажу, сума якої значно перевищує суму дрібної побутової угоди:

- а) об'єктивно протиправна поведінка;
- б) правомірна поведінка;
- в) протиправна поведінка;
- г) зловживання правом.

6. Правова поведінка, що виявилася в утриманні суб'єкта від вчинення активних дій, які могли заподіяти шкоду природі, за сферою суспільного життя (критерій для класифікації), відноситься до різновиду поведінки, що здійснюється в...

- а) економічній сфері;
- б) культурній сфері;
- в) екологічній сфері;
- г) сімейній сфері.

8. Визначте різновид правомірної поведінки, що виявилася у

прийнятті Верховною Радою України постанови про призначення громадянина Ш. прем'єр-міністром України (критерій для класифікації – залежно від форм реалізації норм права):

- а) використання суб'єктивного права;
- б) виконання юридичного обов'язку вчинити активні дії;
- в) дотримання юридичного обов'язку не вчиняти активних дій;
- г) застосування державно-владних повноважень, що становлять діалектичну єдність юридичних прав та юридичних обов'язків органу публічної влади.

9. Правомірну поведінку, що виявилася у складанні перед вступом на посаду новообраними народними депутатами України присяги перед Верховною Радою України, з огляду на спричинені нею юридичні наслідки (підстава для класифікації) сучасна правнича наука відносить до ...

- а) правозмінюючої;
- б) правоутворюючої;
- в) правоперешкоджаючої;
- г) правоприпиняючої.

10. Правомірна поведінка, зовнішнім виявом якої є паління у спеціально відведених для цього місцях, залежно від ставлення до неї держави (критерій для класифікації) визнається ...

- а) схвалюваною;
- б) допустимою;
- в) стимульованою;
- г) заохочуваною.

11. Визначте різновид правової поведінки з огляду на фактичний зміст правовідносин (підстава для класифікації), що виявилася у зверненні право-дієздатної фізичної особи з конституційною скаргою до органу конституційного контролю з підстав, установлених Конституцією України, та у порядку, визначеному законом:

- а) діяння, спрямоване на здійснення суб'єктивного права;
- б) діяння, спрямоване на здійснення юридичного обов'язку активного типу;
- в) діяння, спрямоване на здійснення контрольних повноважень службової особи органу публічної влади;
- г) діяння, спрямоване на здійснення контрольних повноважень посадової особи органу публічної влади;

12. Визначте видovu приналежність неправомірної поведінки, що виявилася у несвоєчасному поданні Кабінетом Міністрів України (15 жовтня поточного року) до Верховної Ради України проекту закону про Державний бюджет України на наступний рік (критерій для класифікації – за галузями права):

- а) конституційне правопорушення;
- б) адміністративне правопорушення;
- в) фінансове правопорушення;
- г) кримінальне правопорушення.

13. Визначте видovu приналежність неправомірної поведінки, що виявилася у привласненні громадянином знайденого ним гаджету (смартфону) престижної торговельної марки (критерій для класифікації – за галузями права):

- а) адміністративне правопорушення;
- б) цивільне правопорушення;
- в) фінансове правопорушення;
- г) кримінальне правопорушення.

14. Громадян К. утратив постійну роботу через систематичне порушення трудової дисципліни. Маючи до того ж непогашений кредит у банку, він опинився в скрутному матеріальному становищі. Аби дістати необхідні кошти протиправно заволодів чужим майном. Визначте різновид причин вчиненого ним протиправного діяння за онтологічним статусом стосовно свідомості конкретної особи та сферою суспільного життя, якою вони породжуються (підстави для класифікації):

- а) об'єктивні, економічні;
- б) суб'єктивні, економічні;
- в) об'єктивні, соціальні;
- г) суб'єктивні, соціальні.

15. Оберіть із наведеного переліку різновид причин правопорушення за онтологічним статусом по відношенню до свідомості конкретної особи:

- а) об'єктивні;
- б) економічні;
- в) соціальні;
- г) культурні.

ТЕМА 19. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

юридична відповідальність, класифікації категорії юридична відповідальність, перспективна та ретроспективна юридична відповідальність, позитивна і негативна юридична відповідальність, штрафна (каральна) та правовідновлююча (компенсаційна) юридична відповідальність, судова й адміністративна юридична відповідальність, принципи юридичної відповідальності, цілі юридичної відповідальності, функції юридичної відповідальності, обставини, що виключають юридичну відповідальність, необхідна оборона, крайня необхідність, виконання правомірного наказу, затримання злочинця й ін.

Тестові завдання для здобуття та перевірки засвоєння теоретичних знань

1. Якому поняттю відповідає таке визначення: «закріплений у законодавстві та забезпечений державою додатковий юридичний обов'язок правопорушника зазнати позбавлення певних цінностей, що йому належали»?

- а) юридична відповідальність;
- б) державний примус;
- в) політична відповідальність;
- г) зміст правоохоронних відносин.

2. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності: «основоположні ідеї, незаперечні вихідні вимоги, якими керуються судові й інші юрисдикційні органи держави при визначенні виду та міри державно-владного впливу, що застосовується до правопорушників і дозволяє забезпечувати правопорядок у суспільстві»?

- а) принципи юридичної відповідальності;
- б) підстави юридичної відповідальності;
- в) цілі юридичної відповідальності;
- г) функції юридичної відповідальності.

3. Якому поняттю відповідає таке визначення: «основні напрями її

впливу на особу, котра вчинила правопорушення, а також інших осіб з метою захисту правопорядку, виховання громадян у дусі поваги до закону, а також запобігання вчиненню правопорушень як з боку інших осіб, так і нових правопорушень з боку особи, котра раніше вчинила протиправне діяння»?

- а) функції юридичної відповідальності;
- б) принципи юридичної відповідальності;
- в) підстави юридичної відповідальності;
- г) цілі юридичної відповідальності.

4. Яка з наведених нижче рис властива штрафній (каральній) юридичній відповідальності?

- а) санкції, як прояв такої відповідальності, носять відносно-визначений характер;
- б) санкції, як прояв такої відповідальності, носять абсолютно-визначений характер;
- в) реалізується переважно у позапроцесуальній формі;
- г) характеризується добровільним виконанням.

5. Яка з нижченаведених рис властива правовідновлюючій (компенсаційній) юридичній відповідальності?

- а) характеризується добровільним виконанням додаткового юридичного обов'язку;
- б) санкції, як прояв такої відповідальності, носять відносно-визначений характер;
- в) реалізується переважно у спеціально встановленій процесуальній формі;
- г) настає за вчинення злочинів, адміністративних і дисциплінарних проступків.

6. Що з наведеного нижче правова доктрина не відносить до принципів юридичної відповідальності?

- а) правову визначеність;
- б) процесуальну регламентованість;
- в) справедливість;
- г) презумпцію невинуватості.

7. Яка з наведених нижче фактичних обставин виключає юридичну відповідальність фізичної особи?

- а) необхідна оборона;
- б) скрутне матеріальне становище;

- в) перебування у стані наркотичного сп'яніння;
- г) перебування у стані алкогольного сп'яніння.

8. Оберіть із наведеного переліку функцію, не властиву юридичній відповідальності:

- а) правоохоронна;
- б) правовідновлююча;
- в) індивідуальної превенції;
- г) загальної превенції.

9. Із наведеного переліку оберіть різновид юридичної відповідальності за формою її здійснення:

- а) судова;
- б) кримінальна;
- в) штрафна;
- г) цивільна.

10. Оберіть із наведеного переліку різновид юридичної відповідальності за характером санкцій (здійснюваними функціями):

- а) штрафна;
- б) цивільна;
- в) судова;
- г) кримінальна.

11. Який із наведених видів юридичної відповідальності носить яскраво виражений політико-правовий характер?

- а) конституційна відповідальність;
- б) кримінальна відповідальність;
- в) адміністративна відповідальність;
- г) дисциплінарна відповідальність.

12. Юридична відповідальність якого виду породжує негативні для суб'єкта правові наслідки – судимість, що є правоперешкоджаючим юридичним фактом для виникнення багатьох правовідносин?

- а) дисциплінарна відповідальність;
- б) адміністративна відповідальність;
- в) кримінальна відповідальність;
- г) конституційна відповідальність.

13. Який із наведених видів юридичної відповідальності завжди носить майновий характер?

- а) цивільно-правова;
- б) кримінальна відповідальність;
- в) адміністративна відповідальність;
- г) дисциплінарна відповідальність.

14. Для настання якого виду юридичної відповідальності необхідні:

а) наявність завданого збитку; б) спричинення збитку однією зі сторін трудового договору; в) наявність прямого дійсного збитку, а не упущеної вигоди; г) відмова добровільно відшкодувати завдані збитки?

- а) матеріальної;
- б) цивільно-правової;
- в) дисциплінарної;
- г) адміністративної.

15. Особливий порядок притягнення до юридичної відповідальності, що передбачає одночасне застосування заходів забезпечення провадження у справі (особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів) характерний для ...

- а) адміністративної відповідальності;
- б) кримінальної відповідальності;
- в) дисциплінарної відповідальності;
- г) конституційної відповідальності.

16. Яка з наведених нижче функцій властива юридичній відповідальності:

- а) профілактично-виховна;
- б) регулятивна;
- в) правоохоронна;
- г) ідеологічна.

17. Що з наведеного нижче правнича наука визнає ціллю юридичної відповідальності?

- а) захист правопорядку;
- б) підтримання правопорядку;
- в) утвердження правопорядку;
- г) створення правопорядку.

18. Оберіть із наведеного переліку один із проявів невідворотності юридичної відповідальності:

а) неминучість настання юридичної відповідальності правопорушника;

б) індивідуалізація державно-примусових заходів залежно від тяжкості правопорушення та властивостей правопорушника;

в) невинуватість особи у вчиненні злочину та неможливість піддання її кримінальному покаранню до набрання чинності обвинувальним вироком суду, яким підтверджено факт її вини;

г) притягнення правопорушника до юридичної відповідальності у максимально стислий термін, не дуже віддалений від факту вчинення правопорушення.

19. Який із наведених проявів властивий справедливості як принципу юридичної відповідальності:

а) за протиправний вчинок відповідає той, хто його вчинив;

б) пом'якшення та навіть відмова від застосування міри відповідальності за наявності можливості досягти її мети іншими шляхами;

в) у справі виявлено обставини, що як обтяжують, так і пом'якшують провину правопорушника;

г) неминучість настання юридичної відповідальності правопорушника.

20. Зміст якого принципу юридичної відповідальності складають такі аспекти його прояву: 1) особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду; 2) ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину; 3) обвинувачення не може ґрунтуватись на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущених; 4) усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь:

а) презумпції невинуватості;

б) справедливості;

в) доцільності;

г) обґрунтованості.

Тема 20. ЗАКОННІСТЬ, ПРАВОПОРЯДОК І ДИСЦИПЛІНА

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

законність як комплексне соціально-правове явище, законність як принцип буття всього соціального організму (громадянського суспільства і правової держави), законність як метод державного управління, законність як режим реально діючого права, принципи законності, функції законності, правопорядок, види правопорядку, структура правопорядку, суспільний порядок, гарантії законності й правопорядку, дисципліна, класифікація поняття дисципліна, трудова дисципліна, навчальна дисципліна, службова дисципліна, військова дисципліна, фінансова дисципліна.

Тестові завдання для здобуття та перевірки засвоєння теоретичних знань

1. Законність як принцип діяльності державних органів, об'єднань громадян, посадових осіб та громадян передбачає

а) зв'язаність усіх суб'єктів нормами права, їх діяльність у межах цих норм та задля реалізації правових приписів;

б) органи держави і посадові особи при здійсненні своєї діяльності, при розробці й прийнятті рішень спираються на принципи та вимоги законності;

в) при організації реалізації прийнятих рішень вони не виходять за межі своєї компетенції;

г) при здійсненні контролю та нагляду за законністю діянь учасників суспільних відносин вони дотримуються правових процедур, використовують правові засоби та способи. Метод законності передбачає високий рівень правової культури.

2. Законність як правовий режим означає ...

а) стан (атмосферу) відповідності суспільних відносин законам і підзаконним нормативно-правовим актам, покликаним відображати принципи свободи та справедливості, що містяться в праві;

б) зв'язаність усіх суб'єктів нормами права; їх діяльність у межах цих норм та задля реалізації правових приписів;

в) що при організації реалізації прийнятих рішень вони не виходять за межі своєї компетенції;

г) що при здійсненні контролю та нагляду за законністю діянь учасників суспільних відносин вони дотримуються правових процедур, використовують правові засоби та способи.

3. Який із наведених проявів феномену законності виходить за межі його розуміння як методу державного керівництва суспільством?

а) при організації реалізації прийнятих рішень органи держави і посадові особи не виходять за межі своєї компетенції;

б) органи держави і посадові особи при здійсненні своєї діяльності, при розробці й прийнятті рішень спираються на принципи та вимоги законності;

в) це стан (атмосфера) відповідності суспільних відносин законам і підзаконним нормативно-правовим актам, покликаним відобразити принципи свободи та справедливості, що містяться в праві;

г) при здійсненні контролю та нагляду за законністю діянь учасників суспільних відносин органи публічної влади, їх посадові й службові особи дотримуються правових процедур, використовують правові засоби та способи;

4. Зміст якого принципу законності відображено в такому судженні: «у суспільстві всі державні органи, громадські організації, комерційні об'єднання, посадові особи, громадяни перебувають під дією закону»?

а) загальності законності;

б) реальності законності;

в) обумовленості законності режимом демократії;

г) рівності усіх перед законом.

5. Зміст якого принципу законності відображено в такому судженні: «її забезпеченість дієвими, досконалими гарантіями»?

а) реальності законності;

б) обумовленості законності режимом демократії;

в) загальності законності

г) дієвості законності.

6. Який із наведених нижче принципів законності передбачає наявність двох типів правового регулювання: 1) спеціально-дозвільного, що поширюється на органи публічної влади, їх посадових і службових осіб («дозволено лише те, що прямо передбачено законом»); 2) загальнодозвільного, що поширюється на громадян та їх об'єднання («дозволено все, крім прямо забороненого законом»)?

а) обумовленість законності режимом демократії ;

б) неприпустимість протиставлення законності й доцільності;

- в) загальність законності;
- г) реальність законності.

7. Якому поняттю відповідає таке визначення: «основні напрями її впливу на суспільні відносини, що виражають сутність і соціальне призначення законності та здійснюються через поведінку їх суб'єктів»?

- а) функції законності;
- б) принципи законності;
- в) гарантії законності;
- г) цілі законності.

8. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності: «це стан упорядкованості, урегульованості, організованості суспільних відносин, який утворюється, існує і функціонує внаслідок фактичної реалізації правових норм відповідно до принципу законності»?

- а) правопорядок;
- б) суспільний порядок;
- в) громадський порядок;
- г) конституційний порядок.

9. Структурними елементами правопорядку є ...

- а) суб'єкти права, правові відносини, акти реалізації прав і обов'язків;
- б) суб'єкти права, юридичні факти, правові відносини;
- в) суб'єкти права, норми права, правові відносини;
- г) суб'єкти права, норми права, акти реалізації прав і обов'язків.

10. Оберіть із наведеного переліку різновид правопорядку залежно від впливу права, його структурних частин на процес формування стану упорядкованості суспільних відносин, який утворюється внаслідок фактичної реалізації суб'єктами приписів правових норм:

- а) спеціальний правопорядок;
- б) загальнодержавний правопорядок;
- в) ускладнений правопорядок;
- г) спрощений правопорядок.

11. Із наведеного переліку оберіть різновид правопорядку за ступенем складності:

- а) простий;
- б) спеціальний;
- в) загальнодержавний;
- г) загальний.

12. Яке з наведених суджень є логічно хибним у плані відображення спільних рис законності і правопорядку?

а) законність і правопорядок складають один рівень правової матерії – її кінцевий результат;

б) мають єдність цілей, зокрема, забезпечення прав і свобод громадян, внесення упорядкованості і організованості у суспільні відносини; належність до загальнолюдських цінностей;

в) мають спрямованість на реалізацію принципів справедливості, гуманізму, демократизму, сприяння соціальному прогресу;

г) є дієвими гарантіями розбудови правової держави, формування громадянського суспільства.

13. Яка риса є підставою для розмежування суспільного порядку і правопорядку:

а) нормативна основа формування;

б) суспільний характер;

в) вольовий характер;

г) за своєю сутністю є станом упорядкованості суспільних відносин.

14. Що з наведеного нижче є підставою для розмежування законності й правопорядку:

а) обсяг їх суб'єктного складу;

б) спрямованість цих правових явищ як найважливіших елементів правових систем на реалізацію принципів справедливості, гуманізму, демократизму, сприяння соціальному прогресу;

в) їх здатність бути правовою основою і водночас засобом функціонування державної влади і демократії, забезпечувати посилення державності;

г) їх здатність бути дієвими гарантіями розбудови правової держави, формування громадянського суспільства.

15. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності: «передбачені законом спеціальні засоби охорони, а у разі порушення, відновлення законності»?

а) юридичні гарантії законності;

б) гарантії законності;

в) юридичні засоби;

г) механізм правоохорони.

16. Із наведеного переліку оберіть різновид юридичних гарантій

законності за найближчими цілями:

- а) відновлювальні;
- б) діяльнісні
- в) правотворчі;
- г) контрольні.

17. Який із наведених різновидів юридичних гарантій законності виходить за межі класифікаційного ряду, що відображає їх поділ за онтологічним статусом у правовій системі?

- а) превентивні;
- б) діяльнісні;
- в) нормативно-документальні;
- г) індивідуально-документальні.

18. Оберіть із наведеного переліку різновид юридичних гарантій законності за формою буття (онтологічним статусом) у правовій системі:

- а) контрольні;
- б) превентивні;
- в) правотворчі;
- г) діяльнісні.

19. Зміст якого поняття правничої науки розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності: «виконання і дотримання поліцейським зобов'язуючих і забороняючих приписів Конституції і законів України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України, наказів Національної поліції України, а також вимог Присяги поліцейського та наказів керівників»?

- а) службова дисципліна;
- б) військова дисципліна;
- в) державна дисципліна;
- г) трудова дисципліна.

20. Якому поняттю відповідає така дефініція: «точне і неухильне виконання та дотримання всіма державними і недержавними організаціями, посадовими та службовими особами, громадянами встановлених суб'єктами правотворчості правил поведінки, діяльності, а також своєчасне виконання державних завдань і зобов'язань»?

- а) державна дисципліна;
- б) трудова дисципліна;
- в) службова дисципліна;
- г) військова дисципліна.

Тема 21. ПРАВОВА СВІДОМІСТЬ І ПРАВОВА КУЛЬТУРА

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

правова свідомість, структура правосвідомості, правова ідеологія, правова психологія, поведінкова складова правосвідомості, правова настанова, класифікація поняття правова свідомість, наукова правосвідомість, буденна правосвідомість, професійна правосвідомість, деформація професійної правосвідомості, правовий ідеалізм (романтизм або фетишизм), правовий дилетантизм, правова демагогія, правовий нігілізм, «переродження», правова культура, правові цінності, класифікація категорії правова культура, правова культура особи, правова культура суспільства, правова культура професійної групи, структура правової культури, рівень розвитку правосвідомості населення, розвиток правової діяльності (теоретичної та практичної), ступінь досконалості всієї системи правових актів (нормативно-правових, правоінтерпретаційних, правозастосовних, безпосередньої реалізації норм права), функції правової свідомості та правової культури, правове виховання, функції правового виховання, система правового виховання, механізм правового виховання, суб'єкти правового виховання, об'єкти правового виховання, форми правового виховання, юридична освіта, правова пропаганда, правова агітація, правомірна соціально-активна поведінка, юридична практика, правове самовиховання.

Тестові завдання для здобуття та перевірки засвоєння теоретичних знань

1. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження І. Яковюка про однойменне явище правової дійсності: «сукупність суб'єктивних елементів правового регулювання: ідей, теорій, емоцій, почуттів та правових установок, за посередництвом яких відображається правова дійсність, формується ставлення до права та юридичної практики, ціннісна орієнтація щодо правової поведінки, бачення перспектив і напрямків розвитку правової системи з погляду забезпечення гідного існування людини, справедливості у міжлюдських стосунках, ефективної організації життєдіяльності держави і суспільства»?

- а) правова свідомість;
- б) правова культура;
- в) правова ідеологія;
- г) правова поведінка.

2. У чому полягає відмінність між буденною, професійною та науковою правосвідомістю?

- а) у глибині концептуального відображення правової дійсності;
- б) у повноті відображення суспільних потреб і інтересів;
- в) у широті відображення правової дійсності;
- г) у повноті відображення правової дійсності.

3. Оберіть із наведеного переліку елемент правової ідеології:

- а) правові концепції;
- б) правові настанови;
- в) правові емоції;
- г) правові почуття.

4. Який із наведених елементів не належить до правової психології?

- а) правові принципи;
- б) правові емоції;
- в) правові почуття;
- г) правові настрої.

5. Оберіть із наведеного переліку елемент поведінкової складової правосвідомості:

- а) правові почуття;
- б) правові концепції;
- в) правові емоції;
- г) мотиви правової поведінки.

6. Із наведеного переліку оберіть елемент правової психології:

- а) правові емоції;
- б) правові принципи;
- в) правові теорії;
- г) правові настанови.

7. Оберіть із наведеного переліку різновид правосвідомості залежно від суб'єкта – її носія:

- а) суспільна;
- б) буденна;

- в) професійна;
- г) наукова.

8. Із наведеного переліку оберіть різновид правосвідомості залежно від глибини відображення правової дійсності:

- а) наукова;
- б) суспільна;
- в) групова;
- г) індивідуальна.

9. Яку з наведених нижче функцій здійснює правосвідомість?

- а) пізнавальну;
- б) пропедевтичну;
- в) методологічну;
- г) інформаційну.

10. Якому поняттю відповідає таке визначення: «обумовлений соціальним, духовним, політичним і економічним ладом якісний стан правового життя суспільства, що виражається в досягнутому рівні розвитку правової діяльності, юридичних актів, правосвідомості й у цілому в рівні правового розвитку суб'єкта (людини, різних груп, усього населення), а також у ступені гарантованості державою і громадянським суспільством свобод і прав людини»?

- а) правова культура;
- б) правове виховання;
- в) правова свідомість;
- г) правова позиція.

11. У якому з наведених суджень правильно відображено співвідношення категорій правова культура суспільства та правовий менталітет суспільства за обсягом?

а) правовий менталітет суспільства – більш широке поняття, що охоплює собою увесь світогляд суспільства, всю картину правової дійсності;

б) правова культура суспільства – більш широке поняття, що охоплює собою і правовий менталітет суспільства;

в) це тотожні поняття;

г) це поняття, обсяг яких не перетинається.

12. Яка з наведених нижче функцій властива правовій культурі?

- а) ціннісно-нормативна;

- б) пропедевтична;
- в) евристична;
- г) інформаційна.

13. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності: «здійснювана на основі принципів і норм об'єктивного права за допомогою спеціальних форм, засобів та методів, послідовна, систематична та цілеспрямована діяльність суб'єктів права, що має на меті підвищення рівня правової свідомості та правової культури окремих індивідів, соціальних груп та суспільства в цілому і зорієнтована на їхню соціально-активну правомірну поведінку»?

- а) правове виховання;
- б) правова культура;
- в) правова свідомість;
- г) правова освіта.

14. По відношенню до якої форми правового виховання істинним є таке судження: «цілеспрямована діяльність із формування у членів суспільства високого рівня правосвідомості та правової культури, роз'яснення правової політики й поширення правових знань, ідей, іншої правової інформації за допомогою засобів масової інформації та інших форм доведення правової інформації до широкого загалу»?

- а) правова освіта;
- б) правова агітація;
- в) правова просвіта;
- г) правова пропаганда.

15. Якому поняттю відповідає таке визначення: «негативне соціально-правове явище, що являє собою порушення всіх чи кількох компонентів структури правосвідомості, їх негативне відхилення від встановленої норми»?

- а) деформація правосвідомості;
- б) юридичний конфлікт;
- в) юридичний дефект;
- г) правопорушення.

16. Які з наведених нижче різновидів деформації правосвідомості з огляду на свою діалектичну протилежність у правничій науці влучно названі «двома сторонами однієї монети»?

- а) правовий нігілізм і правовий романтизм;

- б) правовий нігілізм і правовий інфантилізм;
- в) правовий нігілізм і правова демагогія;
- г) правовий нігілізм і правовий популізм.

17. Оберіть із наведеного переліку найтяжчий прояв деформації професійної правосвідомості:

- а) переродження;
- б) правовий нігілізм;
- в) правовий інфантилізм;
- г) правова демагогія.

18. Із наведеного переліку оберіть різновид правового нігілізму залежно від ступеня заперечення цінності юридичних явищ:

- а) абсолютний;
- б) конструктивний;
- в) теоретичний;
- г) практичний.

19. Оберіть із наведеного переліку різновид правового нігілізму залежно від форми його об'єктивації (прояву в зовнішньому світі):

- а) практичний;
- б) відносний;
- в) деструктивний;
- г) конструктивний.

20. Якому прояву деформації правосвідомості властиві несформованість, недостатній рівень правових знань при особистій впевненості у власній високій професійній юридичній підготовці?

- а) правовому інфантилізму;
- б) правовому дилетантизму;
- в) правовому романтизму;
- г) правовому нігілізму.

Тема 22. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЙОГО МЕХАНІЗМ

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

правове регулювання, правовий вплив (дія права або функціонування права), класифікація категорії правове регулювання, загальнодозволенний і спеціальнодозволенний типи правового регулювання, централізоване та нецентралізоване, загальне (нормативне) й індивідуальне правове регулювання, стадії правового регулювання, сфери та межі правового регулювання, предмет правового регулювання, метод правового регулювання, імперативний та диспозитивний методи правового регулювання, способи правового регулювання, дозвіл, зобов'язання та заборона, механізм правового регулювання, цінність правового регулювання, економність правового регулювання, ефективність правового регулювання, юридична техніка, класифікація поняття юридична техніка, правотворча техніка, правоінтерпретаційна та правозастосовна техніка.

Тестові завдання для здобуття та перевірки засвоєння теоретичних знань

1. Якому поняттю відповідає таке визначення: «здійснюваний державою за допомогою всіх юридичних засобів владний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, закріплення, охорони і розвитку»?

- а) правове регулювання;
- б) механізм правового регулювання;
- в) правовий вплив;
- г) дія права.

2. Яке з наведених нижче суджень правильно відображає співвідношення категорій правовий вплив і правове регулювання?

- а) предмет правового впливу є значно ширшим, аніж предмет правового регулювання;
- б) предмет правового впливу є значно вужчим, аніж предмет правового регулювання;
- в) предмет правового впливу тотожний предмету правового регулювання;
- г) предмет правового впливу та предмет правового регулювання

складають обсяг предмету конституційного регулювання.

3. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності: «реальне функціонування виражених в акті юридичних норм, фактичний прояв їх юридичної енергії»?

- а) дія права;
- б) механізм правового регулювання;
- в) правове регулювання;
- г) ефективність правового регулювання.

4. Якому виду правового регулювання властиві такі риси, як реагування на конкретні соціальні факти, що виникають у сфері правового регулювання, спрямованість на юридичне опосередкування відносин між чітко визначеними (персоніфікованими) особами?

- а) індивідуальному;
- б) нормативному;
- в) централізованому;
- г) децентралізованому.

5. Якому виду правового регулювання властиві такі риси: 1) поширення не на одну конкретну життєву ситуацію, а на заздалегідь непередбачувану кількість випадків певного виду; 2) адресування персонально не визначеному колу суб'єктів; 3) встановлення нових загальних прав і обов'язків?

- а) децентралізованому;
- б) індивідуальному;
- в) централізованому;
- г) нормативному.

6. По відношенню до якого виду правового регулювання істинним є таке судження: «здійснюється державними та іншими уповноваженими державою органами і є зовнішнім щодо суб'єктів, на котрих воно поширюється, оскільки не передбачає механізмів узгодження з цими особами змісту адресованих їм правових норм та індивідуальних приписів»?

- а) централізованого;
- б) нормативного;
- в) індивідуального;
- г) децентралізованого.

7. Укладення колективного трудового договору між власником (адміністрацією) підприємства і трудовим колективом, у якому встановлюються та конкретизуються взаємні права й обов'язки зазначених суб'єктів трудових відносин, є юридичним засобом, за допомогою якого здійснюється ...

- а) децентралізоване правове регулювання;
- б) індивідуальне правове регулювання;
- в) нормативне правове регулювання;
- г) централізоване правове регулювання.

8. Розташуйте у правильній послідовності стадії правового регулювання суспільних відносин:

1) виникнення у суб'єктів юридичних прав і юридичних обов'язків;
2) реалізація суб'єктивних юридичних прав і юридичних обов'язків;
3) моделювання (регламентування) суспільних відносин через загальне програмування юридичних прав і обов'язків їх учасників.

- а) 3,1,2;
- б) 1,2,3;
- в) 1,3,2;
- г) 3,2,1.

9. Яка з наведених стадій правового регулювання належить до факультативних?

1) застосування правової норми.
2) моделювання (регламентування) суспільних відносин через загальне програмування юридичних прав і обов'язків їх учасників;
3) виникнення суб'єктивних юридичних прав та обов'язків (правовідносин) у суб'єктів права;
4) реалізація суб'єктивних юридичних прав і юридичних обов'язків;

- а) 1;
- б) 3;
- в) 2;
- г) 4.

10. Якому поняттю відповідає таке визначення: «первинні засоби правового впливу на поведінку людей, пов'язані з наділенням їх суб'єктивними юридичними правами або покладанням на них суб'єктивних юридичних обов'язків»?

- а) спосіб правового регулювання;
- б) метод правового регулювання;
- в) тип правового регулювання;

г) предмет правового регулювання.

11. Що з наведеного нижче не належить до способів правового регулювання?

- а) покарання;
- б) дозвіл;
- в) зобов'язання;
- г) заборона.

12. Оберіть із наведеного переліку способів правового регулювання той, який найбільшою мірою притаманний галузям публічного права:

- а) імперативний;
- б) диспозитивний;
- в) рекомендації;
- г) заохочення.

13. Зміст якої загальнотеоретичної категорії розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності; «спосіб сполучення загальних юридичних дозволів та загальних юридичних заборон щодо суб'єктів, відносини між якими регулюються правовими нормами»?

- а) тип правового регулювання;
- б) метод правового регулювання;
- в) спосіб правового регулювання;
- г) правовий режим.

14. Який із наведених нижче елементів механізму правового регулювання правова доктрина відносить до факультативних?

- а) акти застосування норм права;
- б) акти тлумачення-з'ясування норм права;
- в) нормативно-правові акти;
- г) акти безпосередньої реалізації прав і обов'язків.

15. Які елементи механізму правового регулювання використовуються на стадії моделювання поведінки суб'єктів?

- а) норми права і нормативно-правові акти;
- б) норми права й акти тлумачення норм права;
- в) норми права й акти застосування норм права;
- г) норми права й акти безпосередньої реалізації прав і обов'язків.

16. Якому поняттю відповідає таке визначення: «своєрідна модельна побудова прав, обов'язків, відповідальності, їхні типові схеми, в які втілюється нормативний матеріал»?

- а) юридична конструкція;
- б) юридична норма;
- в) юридична техніка;
- г) юридична практика.

17. Обсягом якої з наведених нижче техніко-юридичних категорій охоплюється таке судження: «ніхто не може бути суддею у власній справі»?

- а) правова аксіома;
- б) правова презумпція;
- в) правова преюдиція;
- г) юридична фікція.

18. Словесні позначення понять, які використовуються при викладі змісту нормативно-правового акта чи іншого письмового джерела об'єктивного права, в правничій науці отримали назву ...

- а) юридичних термінів;
- б) юридичних понять;
- в) юридичних категорій;
- г) юридичних концептів.

19. Які з наведених правил виходять за межі правозастосовної техніки?

- а) прийоми, способи систематизації правових актів;
- б) способи легалізації юридичних документів, серед яких найбільш поширеними є нотаріальне засвідчення і державна реєстрація;
- в) способи усунення колізій та подолання прогалин у законодавстві;
- г) способи процедурно-процесуального оформлення юридичної практики, в тому числі слідчої, оперативно-розшукової, судової, наглядової.

20. Якому поняттю відповідає таке визначення: «співвідношення між фактичними й очікуваними результатами дії нормативно-правового акта»?

- а) ефективність правового регулювання;
- б) цінність правового регулювання;
- в) економічність правового регулювання;
- г) інтенсивність правового регулювання.

Тема 23. ПРАВОВІ СИСТЕМИ СВІТУ

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

порівняльне правознавство, правова система, система права, структура правової системи, підсистеми правової системи суспільства, правова сім'я (тип правової системи), типологія правових систем, романо-германська правова сім'я, рецепція римського права, англо-саксонська правова сім'я, правовий прецедент, сім'я звичаєвого права, правовий звичай, сім'я мусульманського права, Коран, суна, іджма, кіяс, фікх, далекосхідна правова сім'я.

Тестові завдання для здобуття та перевірки засвоєння теоретичних знань

1. Якому поняттю відповідає таке визначення: «сформована під впливом об'єктивних закономірностей розвитку суспільства сукупність усіх правових явищ, які перебувають у стійких зв'язках між собою та іншими соціальними явищами»?

- а) правова система;
- б) система права;
- в) система законодавства;
- г) правова сім'я.

2. Який критерій поклав в основу класифікації правових систем сучасності Созе-Алль?

- а) національний;
- б) змістовний;
- в) ідеологічний;
- г) техніко-юридичний;

3. Єдність яких критеріїв поклав в основу видової диференціації правових систем світу Рене Давід?

- а) ідеологічного і техніко-юридичного;
- б) ідеологічного і національного;
- в) ідеологічного і релігійного;
- г) ідеологічного і географічного.

4. Зважаючи на різну роль джерел права у правових системах (критерій для класифікації) Леві-Ульман виокремив такі типи правових систем сучасності:

- а) континентально-європейську, англо-американську та ісламського права;
- б) континентально-європейську, англо-американську та індуського права;
- в) континентально-європейську, англо-американську та іудейського права;
- г) континентально-європейську, англо-американську та звичаєвого права.

5. Який із наведених нижче структурних елементів національної правової системи характеризує її в динаміці?

- а) правовідносини;
- б) правові норми;
- в) правові інститути;
- г) правова свідомість.

6. Зміст якої категорії порівняльного правознавства розкриває таке судження про однойменне явище правової дійсності: «сукупність національних правових систем держав, що утворилася на основі спільності джерел права, його структури, а також спільного шляху історичного розвитку»?

- а) правова сім'я.
- б) система права;
- в) система законодавства;
- г) правова система;

7. Як співвідносяться за обсягом категорії правова система та правова реальність (правова дійсність)?

- а) категорія правова реальність за своїм обсягом є ширшою у порівнянні з правовою системою;
- б) категорія правова реальність за своїм обсягом є вужчою у порівнянні з правовою системою;
- в) вказані категорії тотожні за своїм обсягом;
- г) обсяг вказаних категорій не перетинається.

8. Розташуйте у правильній послідовності етапи становлення та розвитку сім'ї загального права:

- 1) період розквіту загального права в Англії. Його особливістю слід вважати те, що в силу багатьох причин система загального права в Англії співіснувала з правом справедливості;

2) період, якому притаманна наявність численних законів і звичаїв варварських племен германського походження (саксів, англів тощо), котрі мешкали в цей період в Англії;

3) період, що характеризується поступовою трансформацією як державного механізму, так і правової системи Англії. Значних змін зазнала судова система, яка зрівняла всі англійські суди у правах. Вони одержали можливість застосовувати як норми загального права, так і норми справедливості;

4) період до встановлення династії Тюдорів. У цей час поступово долається домінуюча роль місцевих звичаїв і відбувається становлення загального права.

а) 2,4,1,3;

б) 1,2,3,4;

в) 1,3,2,4;

г) 2,3,4,1.

9. У межах якої правової сім'ї основним джерелом права визнається правовий прецедент?

а) англо-американської;

б) романо-германської;

в) звичаєвого права;

г) соціалістичного права.

10. Розташуйте у правильній послідовності етапи становлення та розвитку романо-германської правової сім'ї:

1) період, який безпосередньо асоціюється з Ренесансом. Ідея звернення до культурної спадщини, в тому числі й юридичної, до правової системи Стародавнього Риму поширилася практично на всю Європу;

2) у цей період елементи, з яких складалася романо-германська правова система, мали характер звичаєвого права. Широко використовувалися кодекси, дігести та інституції Юстиніана;

3) період у розвитку системи романо-германського права, який значною мірою був підготовлений школою природного права, асоціюється з посиленням розвитку законодавства в європейських державах і кодифікацією.

а) 2,1,3;

б) 1,2,3;

в) 1,3,2;

г) 2,3,2.

11. У межах якої правової сім'ї основним джерелом права

визнається нормативно-правовий акт?

- а) романо-германської;
- б) англо-американської;
- в) звичаєвого права;
- г) соціалістичного права.

12. Якому з наведених нижче джерел права в сім'ї мусульманського права відводиться допоміжна роль?

- а) закону;
- б) корану;
- в) суні;
- г) іджмі.

13. Із наведеного переліку відмінних особливостей визначте ту, що властива романо-германській правовій сім'ї:

- а) поділ права на приватне і публічне;
- б) надання важливого значення формам судочинства, процесуальним нормам, джерелам доказів;
- в) великий ступінь автономії судової влади щодо інших гілок державної влади;
- г) визнання правової доктрини джерелом права.

14. Із наведеного переліку відмінних особливостей визначте ту, що властива англо-американській правовій сім'ї:

- а) казустичний характер норм права;
- б) кодифікований характер законодавства;
- в) існування єдиної ієрархічної системи джерел права;
- г) пріоритет норм матеріального права по відношенню до норм процесуального права;

15. Із наведеного переліку відмінних особливостей визначте ту, що не властива сім'ї звичаєвого права:

- а) для права характерна письмова форма вираження;
- б) тісна єдність правових і моральних норм, при цьому в більшості випадків первинними виступають норми моралі;
- в) за своєю природою звичаєве право є правом спільнот, а не індивідів;
- г) наявність відповідальності всієї спільноти чи певної групи людей за порушення, вчинені їхніми членами.

16. У якій із указаних нижче правових сімей сучасного світу

виокремлюють як самостійну галузь право особистого статусу?

- а) сім'ї мусульманського права;
- б) сім'ї звичаєвого права;
- в) романо-германській правовій сім'ї;
- г) англо-американській правовій сім'ї.

17. Яке з наведених суджень не є максимою права справедливості як складової права Англії?

- а) право справедливості є важливішим за загальне право;
- б) право справедливості не може залишати зло безкарним;
- в) право справедливості не допоможе особі, що одержує будь-що, не даючи нічого натомість;
- г) право справедливості не забезпечує засобами захисту особу, що поводитися нечесно, бо той, хто шукає справедливості, повинен мати «чисті руки».

18. Яке з наведених нижче суджень, що відображає особливості правової системи США, є хибним?

- а) існування Конституційного Суду США, який має право тлумачити Основний Закон держави;
- б) існування федеральної Конституції на відміну від Великобританії;
- в) дуалізм правової системи, що передбачає дію системи законодавства поряд із прецедентним правом;
- г) у федеральній системі США штати мають істотну самостійність, і суди одного штату не обов'язково повинні посилатися на судові рішення іншого штату, а можуть приймати інші рішення.

19. У якому з наведених нижче джерел мусульманського права зібрано оповіді про життя і діяння пророка Магомета, що мають бути взірцем поведінки для віруючих у повсякденному житті?

- а) Суні;
- б) Іджмі;
- в) Кіясі;
- г) Фікху.

20. Праці засновників і найавторитетніших теоретиків шкіл мусульманського права, що складають правову доктрину мусульманського права, позначаються терміно-поняттям «...».

- а) Фікх;
- б) Суна;
- б) Іджма;
- в) Кіяс;

Навчальне видання

**Боняк Валентина Олексіївна
Сердюк Ігор Анатолійович,
Сердюк Лілія Миколаївна
Жеглінська Тетяна Олегівна**

**ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА.
ЗБІРНИК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ
(Частина II)**

Навчально-методичний посібник

Підп. до друку 24.12.2019 р. Формат 60x84/16. Гарнітура – Times. Друк трафаретний (RISO). Папір офісний. Зам. № 03/21-нп. Ум.-друк. арк. 3,75. Тираж 50 прим.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49000, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, rvv_vonr@dduvs.in.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6054 від 28.02.2018